

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

הסימן שהתפלה טובה ומקובלת הוא שהאדם משתחרר בתפלה. אדם שמתפלל על משהו מתוך פחד, מתוך לחץ, ובתפלה הוא משתחרר — כבר לא מפחד מהדבר שגרם לו להתפלל, כבר לא בלחץ ואחרי התפלה הוא בטוח שיהיה בסדר — זהו הסימן שה' עוזר.

[מתוך השיעור "הצילני נא" — גאולה בתפילה]

וישלח תשפ"ב

וישלח ה'תשפ"ב

44 **הסיפור החסידי**
המגיד ממעזריטש
על דרכו בקדש של בעל ההילולא
של יט בכסלו

36 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
ההבדל בין קבלה לחסידות
ויחודיות דרך חב"ד

37 פִּאָצ'וֹר לְאֵלֶיךָ
מִעֵינֶיךָ!
רְצֵי יִסְפָּר לָנוּ עַל עֵינֵינוּ שֶׁל חַג הַגָּאֹלָה
י"ט בְּכֶסֶל

04 **קול יעקב**
נקודה מעובדת
על מהותו של חג הגאולה – יט בכסלו

06 **"הצילני נא" – גאולה בתפלה**
שיעור לתלמידי ישיבת 'תום ודעת'
עיון בתפילות יעקב בריש פרשת וישלח

15 **"עושין רצונו של מקום"**
התוועדות יום הולדת ע"ז (ח"ג)
סוד שלשת המקומות הקדושים –
ירושלים-חברון-שכם

20 **כלי לפלא העליון**
התוועדות יום הולדת ע"ז (ח"א)
הדרך לעמידה פנים בפנים מול ה' –
קריעת הלב, קריאה בשם ה' וצדקה

30 **דבר השמיטה**
נטיעה בערב שביעית
דיני נטיעה בערב שמיטה
בנגלה ובפנימיות

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום ושנה חסידית טובה לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי **נפלאות** היקרים, לפניכם **גליון טרי** ומלא בכל טוב לפרשת **וישלה**.

השבוע בגליון:

לכבוד **יט כסלו** המתרגש ובא אלינו השבוע, נפתח בנקודה מעובדת לכבוד היום הגדול – **קול יעקב**. כמובן, כולם מוזמנים להתוועדות הגדולה – פרטים במודעה בגב הגליון. משם נעבור לשיעור יפהפה משבת, העוסק בתפלת יעקב אבינו "**הצילני נא**" ומגלה את סוד **הגאולה בתפלה**, לצד הגאולה לטיפוסים מוחצנים ולטיפוסים מופנמים ועוד. כאן נכללו השבוע ביאורי החסידות הכללית לפרשה – קדושת לוי, הרבי ר' בונם מפרשיסחא וחסידות סלונים. אל תחמיצו.

אחר כך באים שני חלקים מהתוועדות יום הולדתו של הרב, לפני כשבועיים. החלק הראשון עוסק בפלא של קריאת ים סוף, ביכולת שלנו לגלות אותה בכל יום על ידי קריעת הלב שלנו, ובעמידה מול ה' פנים בפנים. מתוק במיוחד החלק האחרון, **עושין רצונו של מקום**, העוסק בקנין המיוחד של מערת המכפלה, בית המקדש וקבורתו של יוסף (השבוע בפרשה!) ובהשלכה שלהם על האחיזה הוודאית שלנו בכל הארץ ומסיים בכוח רצונו לקבוע את המציאות. מטעמי עריכה, נדפסו שני החלקים בהיפוך הסדר.

גם מדור **דבר השמטה** מיוחד השבוע – ללמדנים שבינינו, שימו לב!

בשורה משמחת לכבוד ראש השנה לחסידות - נולד לנו אח! לחוברת נפלאות הותיקה יתווסף החל מהשבוע (פעם בשבועיים, אי"ה) עלון-צעיר בשם **אביטה נפלאות**, בהפצה רחבה יותר, שמיועד להנגיש ולהסביר יותר את העומקים של נפלאות לציבור הרחב. **חפשו בבתי הכנסת**. כמובן, זו ההזדמנות לעורר את הקוראים להצטרף לצוות המפיצים של **נפלאות** (פרטים בתחתית העמוד הקודם), ולקיים את היעוד של "**יפוצו מעינותיך חוצה!**".

חג הגאולה - יט כסלו כבר כאן ואנחנו מחכים לכם בהתוועדות הגדולה ביום שלישי בכפר חב"ד. **פרטים מלאים בגב הגליון**.

שבת שלום ומבורך,

לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו,

המערכת

קול יעקב – לי"ט בכסלו

גם שם הרגיש אדמו"ר הזקן מעין מאסה. אדרבה, העובדה שאחיו היהודי נוהג כלפיו בניכור וזלזול מצערת אף יותר מהמאסר בידי הרוסים, ומצביעה על 'גלות פנימית' בה אנחנו, היהודים, שמים את עצמנו במיצר. לבסוף, לאחר כמה שעות יצא אדמו"ר הזקן לביתו ופגש בחסידים הרבים ששמחתם הרקיעה שחקים. הדבר היה כבר בלילה, כ' בכסלו, ולכן נחשב גם תאריך זה כהמשך 'חג הגאולה'.

שלשה אבות ושלשה עמודים

הקשר בין שלש הדמויות, הבעש"ט, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן הוא פנימי ועמוק שקשה למצוא דוגמתו, דבקות והתקשרות הנשמות, כשהרב והתלמיד נחשבים כאב ובן. אכן, אדמו"ר הזקן היה מכנה את הבעש"ט "סבא" ואמר שההתקשרות שלו לסבא הרוחני גדולה באיך ערוך מאשר לסבא גשמי.

שלשת אלו הם "שלשת אבות החסידות", כאבותינו אברהם יצחק ויעקב, המקבילים לשלשת העמודים עליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים:

אברהם אבינו הצטיין במידת האהבה והחסד. הוא פעל בדרך של השפעה ונתינה, כשהוא מסתובב בכל מקום, מגיע לבריות ומלמד על האור הטוב של האמונה בה' וההליכה בדרכיו. גם הבעש"ט עסק בגמילות חסד, הסתובב בערים ובכפרים, עזר ליהודים והפיץ את האור

י"ט בכסלו הוא 'יום טוב' כפול בחסידות. ראשית, זהו יום פטירתו של הרב המגיד ממעזריטש, רבי דוב פֶּטֶר, ממשיכו של הבעל שם טוב. יום פטירת הצדיק מכונה הילולא, חתונה, כיון שנשמתו עולה בשמחה לשמים ובו זמנית השפעתו בעולם הזה רק גדלה והולכת!

לפני פטירת הרב המגיד, בי"ט כסלו תקל"ג, הוא פנה לתלמידו החביב, רבי שניאור זלמן מליאדי, אדמו"ר הזקן, ואמר "היום הוא היום טוב שלנו". והנה בשנת תקנ"ט, נאסר אדמו"ר הזקן בידי השלטונות ברוסיה, בעקבות עלילה שהוא מורד במלכות. המאסר נתפס לא רק כצרה פיזית (מורד במלכות נידון למוות!), אלא כשיקוף של מאבק רוחני, קטרוג על דרכו של אדמו"ר הזקן לגלות את סודות התורה ברבים ו'להלבישם' בדרך השכל והעבודה הפנימית. לבסוף, שוחרר אדמו"ר הזקן בי"ט כסלו תקנ"ט, 26 שנים בדיוק לאחר דברי רבו על "היום טוב שלנו". זהו יום חג, על השחרור ועל הפצת תורת החסידות ביתר שאת. המשיח אמר לבעש"ט שהוא יבוא "לכשיפוצו מעינותיך חוצה" – בכל י"ט כסלו אנו מגיעים לעוד מעגל של 'חוצה' ומתקרבים יותר ויותר לביאת המשיח.

לאחר שאדמו"ר הזקן יצא מבית הסוהר, הוא נקלע לביתו של יהודי המתנגד לדרך החסידות.

העבודה, ואילו אדמו"ר הזקן עצמו הוא כבר 'עמוד התורה'.

הקול קול יעקב

כאשר יעקב בא לקבל את הברכות מאביו, יצחק מישש אותו ואמר "הקל קול יעקב והידיים ידי עשו", ומפרשים חז"ל ש"קול יעקב" הוא קול התורה והתפלה. והנה הכתיב המדויק הוא "הקל קול יעקב", בפעם הראשונה "קל" חסר ובפעם השנייה "קול" מלא. זהו ההבדל בין התורה והתפלה: בתפלה יש לנו "קל" חסר, מתוך תחושת חסר ונזקקות, תחנונים כעני העומד בפתח. ואילו התורה היא "קול" מלא, האות ו מורה על השפעה, כמו התורה היורדת מן השמים אל הארץ.

אם כן, בדברי יצחק "הקל קול יעקב" יש לראות תהליך: תחילה הוא מזהה את קול התפלה של יעקב, "קל" חסר, כלומר כיצד יעקב נכלל ביצחק ומזדהה עם מדתו. אחר כך, מזהה יצחק את קול התורה, "קול" מלא, הקול האישי-העצמי של יעקב עצמו.

ובחזרה ל'אבות החסידות'. במפגש האחרון בין הרב המגיד לאדמו"ר הזקן קובע הרב את הקשר הפנימי ביניהם כשהוא מכריז על "היום טוב שלנו". הקשר הזה מפוענח בגאולת י"ט בכסלו, אך הגאולה הזו נמשכת יום נוסף. כעת נשלים את הפאזל: י"ט כסלו, המשותף לרב המגיד ואדמו"ר הזקן, מבטא את 'עמוד העבודה' המיוחד של הרב המגיד, כאשר אדמו"ר הזקן נכלל בתוכו ומשתתף עמו. זהו "הקל קול יעקב" – "הקל" הראשון, החסר, המבטא את קול התפלה. אחר כך, בכ' בכסלו, מתבטא הקול היחודי של אדמו"ר הזקן עצמו, קול התורה, שדווקא בכוחו ניתן להתגבר על המתנגדים מבית, בתוך היהדות. זהו "קול יעקב", קול מלא, קול התורה של יעקב.

ורמז יפהפה: **הקל** = **יט כסלו**. **קול** = **כ כסלו**!
י"ט כסלו הוא קול התפלה, "הקל", ו-כ' כסלו הוא קול התורה, "קול יעקב".

של אהבת ה' ואהבת ישראל. דרכו-תורתו של הבעש"ט ספוגה כולה באהבה וחסד, ולא לחנם היא נקראת 'חסידות'.

יצחק אבינו הוא איש היראה. יושב במקומו, מעמיק וחופר בארות, וכמו המים הנובעים ממעמקים כך נשמתו משתוקקת לבורא. אברהם משפיע מלמעלה למטה, ויצחק נתון בתנועה פנימית של עליה, הוא 'עמוד העבודה', 'עבודה שבלב זוהי תפלה', שלהבת הנשמה עולה ו'נשאבת' למקורה. גם הרב המגיד יושב בביתו ועוסק בעליה, מגיע לגבהים של הפשטה וזיקוק, עבודה השואפת למעלה.

יעקב אבינו נקרא 'עמוד התורה'. התורה היא האמצע הכולל, האמת האלוקית היורדת עד לפרטי הפרטים, "תתן אמת ליעקב". גם אדמו"ר הזקן הוא עמוד התורה: פוסק גדול בהלכה, ובחלק הנסתר של התורה הוא הופך את 'התורות' הקצרות המבריקות של הבעש"ט והרב המגיד לתורה שלמה, בנויה וערוכה, כשהוא מתיך למקשה אחת את תורת הקבלה של האר"י הקדוש עם הדרך שסללו הבעש"ט והרב המגיד.

כמובן, אין 'הפרדת רשויות'. כל אחת מהדמויות שהוזכרו כוללת בקרבה את שלשת העמודים, אלא שאצל כל אחד הם מופיעים בגוון ובנוסח המיוחד שלו. אדמו"ר הזקן עוסק רבות ב'עמוד העבודה', והרבה מאד מדרושי החסידות שלו עוסקים בעבודת התפילה. באותה מידה, הוא מעלה על נס את המצוות המעשיות ובראשן מצוות הצדקה, עמוד גמילות החסדים. וכך הוא כולל את התפלה ואת החסד בתוך התורה!

מסופר שבתחילת הדרך התלבט אדמו"ר הזקן להיכן יפנה. האם ללמוד תורה מפי הגאון מווילנא או למעזריטש אל הרב המגיד, שם ילמד איך מתפללים ועובדים את ה'. לבסוף הכריע: ללמוד תורה אני קצת יודע אבל להתפלל כראוי אינני יודע, והלך למעזריטש. זהו תורף העניין: לרב המגיד הולכים כדי לרכוש את 'עמוד

שיעור

עיון בתפילת יעקב

"הצילני נא" – גאולה בתפלה

קיצור מהלך השיעור

בשבת ויצא שבתו תלמידי ישיבת תום ודעת, ישיבת הרב בירושלים, בכפר חב"ד. בסגרת הלימוד, כעלות המנחה, היתה התבוננות קצרה ייחוסית אך עמוקה מאד בגאולה הטמונה בתפלת **יעקב אבינו** בתחלת פרשת "וישלח". **פרק א** עוסק ב**חמש הגאולות** הרמוזות באותיות **מנצפ"ך** ומסביר את השינוי בגווי הגאולות הללו בעבודתנו. הדגש העיקרי בפרק הוא על גאולת "**הצילני נא**" – גאולת יעקב בתוך תפלתו (מעשו הגשמי ומהיצר הרע המופיע באופנים שונים). **פרק ב** עוסק בניב המיוחד "**היטב איטיב**" ומבאר כיצד תפלת יעקב באה **להמשיך את הטוב** ממקורו העליון, כדי שיתגלה כטוב גלוי נחצי **בעולמנו שלנו**. השיעור כולל תורות של בעל הקדושת לוי, של הרבי ר' בונם מפשיסחא ושל ספרי סלונים – כנהוג בתקופה האחרונה.

א. חמש גאולות תפלת יעקב

קראנו במנחה את תחלת פרשת וישלח. בתחלת הפרשה יעקב אבינו ירא מעשו ומתפלל לה'^א. הוא פותח בפניה של שבח והודיה לה' (שיש ממנה הרבה לימוד בחסידות²) – "ויאמר

נרשם (מדברי הרב אחר השבת ומזכרון התמימים שהשתתפו בשיעור) על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה. מתוך שיעור לתלמידי ישיבת תום ודעת. ש"ק ויצא, ט' כסלו תשפ"ב – כפ"ח.

א בראשית לב, י"ג.

ב ראה תניא אגה"ק ב.

יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק הוי' האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך. קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות". אחרי ההקדמה הוא מבקש- מתפלל לה' "הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בני", כשהוא 'טוען' מכח ההבטחה שקבל – "ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב". על התפלה הזו של יעקב יש ניגון חב"ד חשוב שכדאי לשיר אותו כל השבוע [שרו את הניגון].

גם שבוע שעבר ראינו¹ שבסלונים מביאים משהו שנראה שהיסוד שלו הוא בקדושת לוי, עם הוספות או 'שיפוץ' והטעמה מיוחדת, וגם השבוע יש משהו דומה. מענין אם משהו שם לב לתופעה כזו. בכל אופן, לסבא קדישא מסלונים יש כאן הוספה חשובה. הוא מסביר² שהיצר הרע מתנהג לפעמים כ"אחי" ולפעמים כ"עשו"³. יש ביטוי שאדם נמצא בשינויים קיצוניים, 'א מאל א מלאך, א מאל א גלח' (פעם מלאך, פעם גלח-כומר). כאן אפשר להגיד על איך שהיצר הרע מציג את עצמו שהוא א

מאל "אחי", א מאל "עשו" (פעם "אחי", פעם "עשו"). היצר הרע מסוכן לא רק בצורת "אחי", כשהוא "מראה לו כי אדרבה, זו מצוה", אלא גם כשהוא בא בצורת עשו, "שמראה לו בבירור שזו עבירה, ובכל זאת מתגבר עליו ומכשילו עד שאין לו מנוס ממנו". לפעמים בא היצר הרע באופן ישיה, אומר ש'זו עבירה, אבל אתה חייב לעשות אותה! וגם מצליח בכך, ה". במקרה הזה היצר אונס את האדם לעבור עבירה.

¹ כ"ג סיון אודות יצר הרע בלבוס חסידי.

² רשימת ג' כסלו השתא, פורסמה בגליון ויצא.

³ תורת אבות ד"ה "הצילני נא" הראשון.

⁴ אחיעשו = רבי עקיבא (אותיות "אביר יעקב", כנודע), היציד בפיו" (בראשית כה, כח) של עשו, ניצוץ קדוש שצד יצחק בתוך פיו של עשו, כנודע (לקו"ת לאריז"ל עובדיה, כמובא בכ"ד בחסידות). רבי עקיבא בא לתקן את שתי הופעות היצר הרע, עד שאצלו מתקיים בסוף היחוד האמתי (סוד "תתן אמת ליעקב") של אחיעשו, כאשר עשו מתגלה כאח ליעקב למעלותא והאורות המרובים דתהו של עשו נמשכים בכלים הרחבים דתיקון של יעקב, "ובא לציון גואל [ולשבי פשע ביעקב]" (וראה בת עין וישלח ד"ה "ויאבק איש עמו" שנתינת שם ישראל ליעקב היא כמו לברר את עשו ולהחזירו בתשובה, סוד "זרח בחשך אור לישרים" - הפיכת החשך הראשון, "ברישא חשוכא", לאור, "והדר נהורא", עיי"ש).

יש ביטוי שאדם נמצא בשינויים קיצוניים, 'א מאל א מלאך, א מאל א גלח' (פעם מלאך, פעם גלח-כומר). כאן אפשר להגיד על איך שהיצר הרע מציג את עצמו שהוא א מאל "אחי", א מאל "עשו" (פעם "אחי", פעם "עשו")

בספרי החסידות יש הרבה הסברים על התפלה של יעקב. ב'טענה' של יעקב, בפסוק השני, יש צמד מילים מיוחדות, "היטב איטיב", עם כמה הסברים וגם עם הרבה רמזים – אליהן נחזור בהמשך. קודם נתמקד בפסוק הראשון, תורף התפלה, שפותח "הצילני נא":

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו"

בספרי סלונים מוסבר⁴ שבאופן גשמי יעקב בטוח שינצל מעשו, שהרי ה' הבטיח לו על כך, ועיקר תפלתו היא להנצל מעשו

הרוחני – היצר הרע. התגברות עשו למטה, שמעמידה את יעקב בנסיון גשמי, מלמדת שגם שרשו הרוחני מתגבר וזהו זמן של נסיון רוחני – ועל כך הוא מתפלל. הדגש על הצד הרוחני של המלחמה מתבטא גם בכך שיעקב דואג קודם כל לשמירה על המחשבה, ה"אם" (בינה), שממנה נולדים ה"בנים", המדות (חג"ת) והמעשים (נה"י) של האדם⁵ – "כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בנים".

רבי לוי יצחק מברדיטשוב אומר⁶ שבנוסח "מיד אחי מיד עשו" מתחנן יעקב להנצל מתחבולות היצר שלפעמים מציג את עצמו כ"אחי" – שמסית לעבירה באופן צבוע, כשהוא מציג אותה כמצוה. הרבי הרי"צ קורא ליצר הרע כזה, שבא בלבוש של צדקנות והצטדקות, "אויב בלבוש אוהב", אומר שסכנתו מרובה מהיצר הרע הגלוי.

⁴ תורת אבות וישלח ד"ה "הצילני" השני.

⁵ ראה בתורת אבות בד"ה הנ"ל בהערה קודמת, בד"ה "הצילני" הראשון (הנזכר גם לקמן הערה ח) ובד"ה "כי ירא אנכי" – בו מודגשת בהקשר זה שמירת הברית בפרט, הגורם לפגם המחשבה ומה שמשתלשל ממנו.

⁶ קדושת לוי ד"ה "הצילני נא".

⁷ ראה כללי החינוך וההדרכה פ"ג. וראה גם "היום יום"

אותיות מנצפך – חמש גאולות

לביטוי "הצילני נא" של יעקב יש עוד חשיבות מיוחדת, לפי מדרשי חז"ל. בכמה מקומות חוזרת, בשינויים מסוימים, דרשה של חז"ל על האותיות שנכפלו באלף-בית – אותיות **מנצפך**, שמופיעות גם כאותיות פשוטות וגם כאותיות סופיות. דורשים שחמש האותיות הללו רומזות לחמש גאולות בתולדות עם ישראל – שלש גאולות של שלשת האבות, ואחר כך הגאולה הראשונה והגאולה האחרונה של עם ישראל, יציאת מצרים והגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו (במקומות אחרים חז"ל לא משתמשים במלה גאולה, אך מציגים כל כפל כקיום והתעצמות בשני עולמות). כל אחת מהגאולות מופיעה בביטוי בו נכפלת אחת האותיות הללו, לפי הסדר שלהן – **כ, מ, נ, פ, צ**.

לחלק מהגאולות

מובאים פסוקים שונים במקומות השונים. זו דרשה שאנחנו אוהבים ללמוד¹⁰ ונביא כאן איך שאנחנו רגילים להזכיר תמיד¹¹: הגאולה של אברהם אבינו היא בכפל האות **כ** – "לך לך"¹². הגאולה של יצחק אבינו היא בכפל האות **מ** – "מצאנו מים"¹³ (יש כאן גם את ה־ס הסופית של "מים", אבל הדגש הוא על הכפל של שתי המילים). הגאולה של יעקב אבינו היא בכפל

האות **נ** – "הצילני נא"¹⁴. גאולת מצרים, על ידי משה רבינו, היא בכפל האות **פ** – "פקד פקדתי"¹⁵ (מה שמתחיל כבר מיוסף הצדיק, ההמשך הישיר אחרי שלשת האבות, שמסר את סימן הגאולה¹⁶ "פקד יפקד"¹⁷). הגאולה האחרונה, על ידי משיח צדקנו, היא בכפל האות **צ** – "צמח צדיק"¹⁸, "צמח שמו ומתחתיו יצמח"¹⁹ (ועל גאולה מיוחדת זו נאמר "צבי לצדיק"²⁰, כידוע ש־מלך המשיח עולה צדיק גמור).

אותיות **מנצפך** הן כנגד חמש גבורות²¹. כל גאולה היא שחרור מכבילה – אדם כבול, יושב בבית סהר, וגאולה פירושה שחרור – ובשביל שחרור ממאסר, פריצה של הגבלה, צריכים גבורה. הגבורה של כל אחד מהאבות, ואחר כך של משה ומשיח, היא הגאולה שלו. אכן, לכל אחת מחמש הגאולות יש את הגוון המיוחד שלה:

"לך לך": שחרור מהסביבה החיצונית

הגאולה של אברהם אבינו היא פשוט יציאה מהסביבה בה הוא נמצא. עצם היציאה ממקום מסוים לשם מטרות היא שחרור – אדם שנגאל הוא חפשי, משוחרר. ב"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" אברהם משתחרר מהתרבות של אבא שלו וכל הסביבה בה גדל. ה' אומר לו – 'התחלת, שברת את הפסלים²², צא מזה לגמרי!'. בפרשה שקראנו היום רחל אמנו גנבה את התרפים, הפסלים של

10 טו בראשית לב, יב.

11 טז שמות ג, טז.

12 יז ראה תנחומא שמות כד, ובכ"מ.

13 יח בראשית נ, כד"ה; שמות יג, יט.

14 יט ירמיה כג, ה.

15 כ זכריה ו, יב.

כא ישעיה כד, טז: "מכנף הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק", ובכ"ד דרשו שאת גאולות האותיות הכפולות "מכנף" כבר "שמענו", ואנו מצפים לגאולת ה' צ הכפולה; "צבי לצדיק" (קדושת לוי ליקוטים; סוף ספר גבורות אריה; מדבר קדמות ערך מנצפך בשם רבי שמשון מאוסטרופלי; אוהב ישראל ליקוטים בשם הרה"ק משיפיטובקה).

כב זהר ח"א קא, א.

כג בראשית רבה לח, יג.

בשביל שחרור
ממאסר, פריצה
של הגבלה,
צריכים גבורה.
הגבורה של כל
אחד מהאבות,
ואחר כך של
משה ומשיח, היא
הגאולה שלו

16 פרקי דרבי אליעזר פמ"ח; במדבר רבה יח, כא; תנחומא קרח יב.

17 יא ראה גם שיעורי ר"ח שבת תשע"ד, ט"ז חשון תשע"ו, י"ג מנחם-אב תשע"ז. ועוד.

18 יב אותיות לשון הקדש את הא (עמ' קח) ובנסמן בהערה הקודמת. ראה גם עמודיה שבעה בראשית עמ' רעד"ה הערה סה.

19 יג בראשית יב, יא.

20 יד שם כו, לב.

יצחק) – אז הוא מתחיל לחפור את הבארות, אבל עדיין רב עם רועי גרר, עד שהוא מתרחק לגמרי, "ויעתק משם". בסוף הפלשתים אפילו באים ועושים אתו הסכם שלום, ואז הוא מוצא עוד מים – "מצאנו מים", מוצא "באר מים חיים"^א.

כל המים האלה הם סוג של שחרור בנפש, כמו שאדם יחפור בתוך עצמו עד שפתאום יפרצו המים הפנימיים. זו הגאולה של יצחק. יצחק, היות שענינו צמצום ודין, הוא טיפוס מופנם. אברהם הוא מוחצן מיסודו, ולכן הגאולה שלו היא השחרור המלא מהסביבה החיצונית, ויצחק הוא מופנם מיסודו, ולכן הגאולה שלו שהפנימיות תפרוץ החוצה.

בעצם, בכל גאולה יש ממד כזה. הגלות היא מצב של מאסה, שכוחות לא יכולים לבוא לידי ביטוי, שהאלקות היא בהעלם – כל מצב שלילי, בגשמיות או ברוחניות הוא ענין של העלם אלקות – והגאולה היא פריצה-גילוי, שהאלקות כן תבוא לידי ביטוי.

"הצילני נא": גאולה בתפלה

הכי מענינת כאן היא הגאולה בפרשה שלנו – הגאולה של יעקב אבינו, ממנו התחלנו את כל הענין. איזו גאולה יש ב"הצילני נא"? לכאורה זו התפלה של יעקב מתוך המצוקה, עוד לפני הגאולה. איזה שחרור יש כאן?

ב"הצילני נא" יעקב מתפלל מעומק הלב, ובעצם משחרר את הקול שלו – "הקל קול יעקב"^ב. כמו שלמדנו^ג, ליעקב יש קול מעורר רחמים (שהם המדה הפנימית שלו, פנימיות התפארת) – כמו קול הצאן שהוא רועה. כתוב^ד שב"הקל קול יעקב" הקול הראשון, "קל" חסר

אבא שלה, בשביל להפריש אותו מעבודה זרה^ה – היא מרחמת עליו. מענין שאברהם אבינו לא מרחם על אביו – הוא שובר את הפסלים, וגם עוזב אותו לעת זקנה^ו. הוא חייב להשתחרר משם – "לך לך". זו הגאולה של אברהם אבינו. אברהם הוא היהודי הראשון וכל אחד צריך להתחיל כמוהו – אדם נמצא באיזה 'בית תרח' עם פסלים, הוא צריך גם לשבור אותם וגם לצאת משם. גם מי שגדל בבית יהודי טוב צריך לצאת למצוא את עצמו האמתי, להשתחרר מכל המוסכמות של המשפחה והחברה (שכל עוד אין לו חיבור פנימי אליהן הן עברו 'פסלים' חיצוניים, עבודה זרה לו), ולצאת לדרך למצוא את הדרך שלו בעבודת ה', מתוך חיבור פנימי^ז.

"מצאנו מים": שחרור הפנימיות

השחרור של יצחק הוא גילוי של משהו שהיה עצור והוא מתגלה. יצחק חופר בארות^ח – קודם המים היו עצורים בעובי האדמה וזעקו לשחרור, וכשהם משתחררים, פורצים החוצה, זו גאולה. פריצה כזו גם מעוררת דינים, לכן בהתחלה יש מריבה, "עשק" ו"שטנה"^ט. רק בסוף, כשיצחק מעתיק מקום, הולך למקום אחר, שאין בו פלשתים – הוא יכול לפרוץ בלי לעורר דינים, להגיע ל"רחבות"^י. בהתחלה, כשהוא גר לגמרי בין הפלשתים, הם סותמים את הבארות של אביו והוא כלל לא עוסק בחפירה שלהם. אחר כך הפלשתים שולחים אותו, אומרים לו "לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד"^{יא} (פסוק עם הרבה אותיות מ, שמובא ברוב המקומות כגאולה של

כד תנחומא ויצא יב; בראשית רבה עד, ה; פדר"א פל"ו. ובכ"מ.

כה בראשית רבה לט, ז.

כו ראה באריכות במאמר "לך לך" בספר אשא עיני (ובכ"ד).

כז ראה תו"א יז, א ואילך (וכן בשיעור "תחביבי האבות", נדפס בגליון וירא השתא).

כח בראשית כו, כ"א.

כט שם פסוק כב.

ל שם פסוק טז.

לא שם פסוק יט.

לב בראשית כז, כב.

לג בשיעורי השבת – יום ההילולא של אדמו"ר האמצעי – נלמדה אות ז בתורת חיים ויצא ד"ה "ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה", עיי"ש.

לד תו"א פה, ג. ובכ"מ (וראה בתו"ח שבהערה הקודמת).

אדם התפלל על משהו מתוך פחד, מתוך לחץ, ובתפלה הוא משתחרר – כבר לא פוחד מהדבר שגרם לו להתפלל, כבר לא בלחץ. אדרבא, מתוך התפלה הטובה המתפלל מקבל בטחון (לומדים כבר הרבה זמן על "אמונה ובטחון" ^{לט}) – אחרי התפלה יעקב משתחרר מהפחד ומוכן לעמוד מול עשו. שוב, הסימן של תפלה טובה שאחרי התפלה אתה כבר בטוח שיהיה בסדר. זהו הסימן שה' עוזר – וזו הגאולה של יעקב. יעקב הוא מסכן, סך הכל – כל החיים שלו הם צרות ^מ. הגאולה האמתית שלו היא דווקא בתוך "הצילני נא", עיקר החידוש של גאולה.

נוסיף עוד נקודה לגבי הפחד: הגאולה כאן היא של נ ^{מא}. ה־נ היא אות של יראה ^{מב}. בתחלת התפלה שלשת האבות מקבילים ל"הגדול, הגבור והנורא" – ה־נ של יעקב שייכת ל"נורא" שלו, הגילוי של "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה" ^{מג} (סוד יחוד יראה-נורא ^{מד}). לכן גם בגאולה שלו, "הצילני נא", הוא במצב של אימה ופחד ("פן יבא והכני אם על בנים") רומז גם ל"נשאתי אמיך אפונה" ^{מה}, פסוק שלמדנו לאחורונה ^{מו}. יעקב שייך לעולם התיקון והוא פוחד מעשו, שהוא עולם התהו – כל צדיק מפחד מהתהו,

הוא קול תפלה והקול השני, "קול" מלא, הוא קול תורה. הסדר אצל בחור ישיבה מתחיל דווקא מתפלה ואחר כך מגיע לתורה. אצל רבי נחמן מברסלב עושים מהתורות תפלות ^{לה} – כל מה שלומדים בתורה 'מתרגמים' לתפלה וכיסופים. בחב"ד הפוך, כמו הסדר כאן בפסוק – עושים מהתפלות תורות, נותנים אותיות והסברים עמוקים לכל הגעגועים של הלב. בכל אופן, כל הקול מעורר רחמים – גם התפלה וגם התורה. יש רחמים מלמטה, בתפלה, ורחמים מלמעלה, בתורה. יעקב הוא רועה צאן, אבל את הקול מעורר הרחמים שלו פוגשים עוד לפני כן, כשהוא פוגש את רחל שבאה עם הצאן – "וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבן" ^{לו}. המציאות בה רחל רועה צאן היא גלות השכינה, וברגע שהיא מתחתנת היא מפסיקה לרעות צאן – אצלה הרחמים הם בעיקר התעוררות מלמטה. יעקב אבינו ממשיך להיות רועה צאן בשביל רחל, זהו העיסוק העיקרי שלו ^{לז}, והוא בעיקר מעורר רחמים מלמעלה למטה – הוא מתחיל בהתעוררות מלמטה, מתוך קושי של גלות, ובכך גופא מעורר רחמים מלמעלה, כח של גאולה.

עיקר הווארט כאן הוא שכאשר אדם מתפלל הוא משתחרר מהפחד או המצוקה שגרמו לו להתפלל – התפלה עצמה היא השחרור מהמצוקה. אות הגאולה של יעקב היא נ – נ שייכת גם לשער הנון, אבל יש בה גם משמעות של נפעל, דבר שקורה בדרך ממילא, בלשון החסידות. הסימן בחז"ל לתפלה טובה, שנענית, הוא "תפלתו שגורה בפיו" ^{לח} – תפלה שיוצאת כבדרך ממילא. אצל כל אדם התפלה השגורה בפיו היא השתפכות הנפש, והסימן שהתפלה טובה ומקובלת הוא שהאדם משתחרר בתפלה.

לה לקומ"ת כה; שיחות הר"ן אות קמה; הקדמת לקוטי תפלות.

לו בראשית כט, יא (וראה במקורות הנ"ל שזהו הפסוק שמובא להתעוררות הרחמים בקול יעקב).

לז ראה גם בשיעור "תחביבי האבות" שנדפס בגליון וירא השתא.

לח ראה ברכות פ"ה מ"ה.

לט בשבת שעברה – ש"פ תולדות – היה שיעור-סיום במאמר "אמונה ובטחון" בספר לב לדעת (שנלמד עם בנות תיכון יעלת חן קרוב לחמש שנים). השיעור נדפס בגליון הקודם.

מ ראה רש"י על בראשית מג, יד.

מא בפסוק חוזרת האות נ שש פעמים – "הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבא והכני אם על בנים" – בגימטריא ש, "פחד יצחק" (כמבואר סודו בסיום פסקה זו), "רוח אלהים", סוד "זרוח אלהים מרחפת על פני המים" (בראשית א, ב), "זה רוחו של מלך המשיח" (בראשית רבה ב, ד; זהר ח"א קצב, ב). והנה, באותו אופן, גם בביטוי "לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד" חוזרת האות מ שש פעמים (מלבד שתי הממין בפתיחה "ויאמר אבימלך אל יצחק") ובפסוק "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" חוזרת האות כ שש פעמים (כולן פשוטה)!

מב זהר ח"ב צא, א.

מג בראשית כח, יז.

מד כש"ט (קה"ת) אותיות צגי, קלה, קס, קסב, קסג.

מה תהלים פח, טז.

מו שיעור ח"י חשן השתא פ"ב (נדפס בגליון תולדות).

להאמין שבסופו של דבר, בכל מקרה, תבוא הגאולה.

"צמח צדיק": יחוד המשפיע והמקבל

ה"צדיק הכפולה", "צמח צדיק", רומזת ל"ועמך גלם צדיקים"¹¹. "מיעוט רבים שנים"

— כל יהודי צריך שני צדיקים, צדיק עליון (סוד יוסף) וצדיק

תחתון (סוד בנימין)¹², כל יהודי צריך להיות גם משפיע וגם מקבל. הסוד של "צדיק עליון" הוא התקשרות המשפיע למקבל והסוד של "צדיק תחתון" הוא התקשרות המקבל למשפיע. שני הכוחות האלה צריכים להיות אצל כל אחד, וכאשר שניהם מתגלים זו הגאולה של משיח.

בשלוש הגאולות הראשונות הורגש בעיקר הכח של התחתון — אברהם שצריך לצאת ממקומו (במצות ה'), יצחק שצריך לחפור בתוך עצמו ויעקב שמתפלל אל ה'. אלה שלוש גאולות של "אין קורין אבות אלא לשלשה"¹³, גאולות שמתבטאות בתוך אדם אחד — האבות הם נשמות כלליות, אבל הן מתגלות בתוך כל יהודי שנדרש לעבודה הזוהר¹⁴, "שכל אחד ואחד חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי"¹⁵. בגאולה הכללית הראשונה, גאולת מצרים, התבטא בעיקר הכח מלמעלה, כנ"ל (גם הנשמה שפועלת את הגאולה היא משה רבינו, הרבי שנשלח מלמעלה, והכל מתחיל מה"פקד יפקד" של יוסף הצדיק — ה"צדיק עליון"). החידוש של הגאולה האחרונה, הגאולה של משיח, הוא חיבור שני הכוחות בשלמות.

ביטוי פשוט ליחוד שני הכוחות יחד הוא

גאולת מצרים
היא השרש של כל הגאולות של עם ישראל - כל אחד צריך להאמין שבסופו של דבר, בכל מקרה, תבוא הגאולה

כמו שמשה רבינו פחד מפרעה¹⁶. קצת פלא, הרי למדנו — כמו שמופיע בנפלאות של השבוע — שמי שרוצה להביא את הגאולה צריך להיות עם בטחון, הוא לא פוחד מאכזבות, נפילות או משגעון (כמו הבעל שם טוב, שאביו צווה אותו לא לפחד משום דבר¹⁷). כנראה שדווקא על ידי הפחד, הנובע-משתלשל

מהקשר העמוק והעצמי ל"פחד יצחק"¹⁸ אביו (אותו יצחק שיצא ממנו עשו, אותו יצחק שאהב דווקא את עשו), מתגלה ההתגברות של יעקב על עשו.

"פקד פקדתי": גאולה חלמעה

הפסוק של גאולת מצרים, "פקד פקדתי", כבר לא צריך הסברים כמו הפסוקים הקודמים — הוא, על פי פשט, ביטוי של גאולה. החידוש ב"פקד פקדתי", ביחס לגאולות הקודמות בכלל וביחס ל"הצילני נא" בפרט, הוא שה' שומע גם בלי שעם ישראל מתפלל. הגאולה של יעקב אבינו היא בתפלה שלו עצמה, וגם בגאולות של אברהם ושל יצחק נדרשת עבודה שלהם — אברהם צריך לצאת ממקומו ויצחק צריך לחפור בעצמו עד שהוא מוציא את הפנימיות שלו. למרות שכתוב שהיתה אתערותא דלתתא מסוימת, בסופו של דבר גאולת מצרים היא גאולת ניסן שבאה באתערותא דלעילא¹⁹. ה' גואל את עם ישראל בגלל עומק הצרה שלנו ובגלל השבועה שנשבע לאבות שיגיע הקץ ואנו נגאל. גאולת מצרים היא השרש של כל הגאולות של עם ישראל²⁰ — כל אחד צריך

מז זהר ח"ב ל"ד, א.

מח שבחי הבעש"ט פ"א. וראה אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים.

מט בראשית לא, מב.

נ ראה אוה"ת בא ד"ה "החדש" (עמ' רס ואילך); ד"ה זה תרנ"ד ס"ז (סה"מ עמ' קלח). ובכ"מ.

נא ע"פ בראשית רבה טז, ד.

נב ישעיה ס, כא.

נג זהר ח"א קנג, ב; ספר הליקוטים ויצא פל"ו. וראה תו"א תרומה פ, ד. ובכ"מ.

נד ברכות טז, ב.

נה וראה תו"א ריש פרשת וארא (נה, א).

נו תנדב"א ר פכ"ה.

ה' כ"אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק", והבטחה בשוּבו לארץ, בה התגלה אליו ה' בשם הוי'. ההבטחה הראשונה, בצאתו מהארץ, היא "בזכות אבותיך", וההבטחה השנייה, בשוּבו לארץ, היא "בזכותך".

במושגי הקבלה, שתי הבטחות רומזות לספירות נצח והוד, הכליות, עליהן נאמר "בטחות חכמה"^ס – ההבטחה ביציאה מהארץ היא כנגד הנצח, הכח היוצא לבר מגופא בבטחון, ובו בעיקר מודגש סוד "ברא כרעא דאבוה"^{סא} ונזכרת זכות אבות. שם ההבטחה היא "ושמרתך בכל אשר תלך"^{סב} – הבטחת שמירה להליכה, שיעקב "ילך בטח"^{סג} ויהיה ניכר בהליכתו כי "מהוי' מצעדי גבר כווננו"^{סד}, הליכה ברגל ימין, רגל הנצח (וכן שמירה רומזת ל"שומר הוי' את כל אהביו"^{סה}, הפסוק ב"אשרי" בו שם הוי' מנוקד בניקוד הנצח^{סו}). ההבטחה בשיבה לארץ מחוץ לארץ היא כנגד ההוד, שיש בו כח של הפיכת־השבת רע לטוב, ושם ההבטחה היא בזכות יעקב לבדו (שנקרא כך על שם "וידו אחזת בעקב עשו"^{סז}, רגל שמתקיים בה "הודי נהפך עלי למשחית"^{סח} והוא עמל להשיב למוטב את קלקולי עשו).

"היטב איטיב" – מההבטחה לקיום

בכל אופן, 'טענתו' של יעקב בתפלה מעומק לבו היא 'הבטחת – תקיים!'. זהו גם מקור בטחונו, שהופך את התפלה לשחרור וגאולה מהפחד וחיזוק בטחונו מול עשו. הוא יודע שעומדת לו הבטחת ה', ובעצם תפלתו היא

ס איוב לח, לו.

סא ע"פ עירובין ע, ב.

סב בראשית כח, טו.

סג משלי י, ט.

סד תהלים לו, כג.

סה שם קמה, כ.

סו כך מנוקד בסדר תפלות מכל השנה (סידור עם דא"ח).

סז בראשית כה, כו.

סח דניאל י, ח.

רבי וחסיד – הגאולה של משיח היא חיבור בין המשפיע והמקבל, בין הרבי והחסיד, שביחד מביאים את המשיח. כמו שהרבי אמר, השלוחים הם עיקר הכח להביא את הגאולה – הרבי מביא את המשיח דרך השלוחים שלו. החשיבות של יחוד מלא של הרבי עם חסידים, ופעולה בעולם דווקא כך (כשהשליח פועל מכח עצמו, מתוך התקשרות מלאה לרבי שלו), התחילה מראשית החסידות, כידיע^ט שהבעל שם טוב הסכים לרדת לעולם רק אם יהיו לו "ששים גבורים" (וכמותו גם הרב המגיד וכו'). זו הדרך לגאולה האחרונה, הגאולה האמתית והשלמה.

עד כאן לגבי "הצילני נא", גאולת יעקב.

ב. "היטב איטיב"

הבטחות ה' ליעקב

כמו שכבר הזכרנו, התפלה של יעקב אבינו מסתמכת שוב ושוב על הבטחות ה' להיטיב לו – בעיקר ב'טענה' שלו, "ואתה אמרת היטב איטיב עמך", ועוד קודם כשהוא פותח "אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק הוי' האמר אלי שוב לארץ ולמולדתך ואיטיבה עמך" (ורמז: "ואיטיבה עמך" ו"היטב איטיב עמך" משלימים ל-19 ברבוע, בגימטריא נשיא – ר"ת "נייצו של יעקב אבינו"^{טז}, המתפלל כאן).

בעיקר בולטת כאן הכפילות "היטב איטיב". רש"י על הפסוק מביא את דברי חז"ל^{טז} "היטב בזכותך, 'איטיב' בזכות אבותיך". המשכיל לדוד מסביר שרש"י רומז כאן לפסוק של "ואיטיבה עמך", בו פונה יעקב לה' כ"אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק, הוי' האמר אלי", ורש"י מסביר שהוא מתכוון להזכיר שתי הבטחות שהבטיח לו ה' – הבטחה בצאתו מהארץ, בה התגלה אליו

נז עיין בנתיב מצוותיך שביל א אות יג (הובא בהקדמת ספר בעש"ט עה"ת אות ד).

נח מגלה עמוקות ס"פ יגש ופרשת תזריע ד"ה "בפרקא דיומא". ובר"ב אופנים אופן פג.

נט ילקו"ש בראשית רמז קלא.

בכל אופן, 'טענתו' של יעקב בתפלה מעומק לבו היא 'הבטחת - תקיים!'. זהו גם מקור בטחונו, שהופך את התפלה לשחרור וגאולה מהפחד וחיזוק בטחונו מול עשו

ש'אדמו"ר הזקן אומר בתניא בכמה מקומות^{טא}), ובקשת יעקב היא ל"איטיב עמך" – "שיהיה הטוב באתגליא לכל שהוא טובה", טוב הנראה והנגלה, טוב של עלמא דאתגליא. זהו עיקר הבקשה של יעקב ועיקר הכח שלו בתפלה – שהיא השחרור שלו, החירות שלו, הגאולה שלו. כידוע^{טב}, נשות יעקב, לאה ורחל, הן בעצמן בסוד עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, כאשר עיקר אהבת יעקב הוא לרחל דווקא

("ויאהב יעקב את רחל"^{טג}, "ויאהב גם את רחל מלאה"^{טד}) – הוא רוצה שהכל יהיה יפה וטוב בעלמא דאתגליא. בתורה נוספת^{טו} מוסיף רבי לוי יצחק ש"היטב איטיב" היינו טובה נצחית – טובה שתכליתה היא טובה, ולכן היא נשארת כזו לנצח (בניגוד לטובה לאומות העולם, שהיא תשלום של "אל פניו להאבידו"^{טז}). כלומר, כשהשפע הטוב נמשך מהמקור הוא טוב גלוי ונצחי.

הרבי ר' בונם מוסיף^{טז} כי השפע שבא מן המקור הוא טוב היולי, שצריך לתת לו גוון ותואר "בבני חיי ומזוני ושאר טובות לישראל", ואומה, על יסוד מאמר חז"ל "צדיק וטוב לו – צדיק בן צדיק"^{טז}, שבעוד השפע עצמו בא לצדיק בזכות עצמו ("היטב' בזכותך") הרי שהציור הטוב שלו הוא בזכות אבותיו ("איטיב' בזכות אבותיך"). ליעקב שייך כאן המקור, שם הוי' ב"ה הפשוט מכל צורה ("היטב"), אך הציור הטוב הוא בזכות

שההבטחה הזו תרד ותגיע לקיום במציאות.

זו בעצם משמעות הביטוי "היטב איטיב" – "היטב" הוא צורת מקור של הפועל ו"איטיב" הוא פועל יוצא. כל צורה כזו מלמדת על תנועה של "רצוא ושוב"^{טט} – "רצוא" ועליה אל המקור-השרש ו"שוב" לפועל היוצא, להמשכה במציאות.

כאן העליה למקור היא עליה ל"היטב", בגימטריא שם הוי' ב"ה – מקור כל הטוב. אחר

כך באה ההמשכה של "איטיב" – המשכה אל הלב (התגלות הכבוד) דרך לב נתיבות חכמה. ביחד, "היטב איטיב", עולה חן – גילוי נושא חן במציאות (מי שיש לו חן זוכה לכבוד ואהבה), כנודע ש"חן" הוא מתנת המלכות (ורמז: "היטב איטיב" ברבוע פרטי עולה מלכות!), עלמא דאתגליא בו מתגלה הטוב כולו (כפי שמיד יורחב). כשמכפילים את המלים "היטב" ו"איטיב" זו בזו מקבלים ארץ ישראל – המתנה שה' הבטיח ליעקב אבינו, מקום קיום ההבטחות שהוא מזכיר כעת (לב פעמים הוי' היינו הפנימיות של לב שמות "אלהים" במעשה בראשית – גילוי הטוב הפנימי של ה' בעולם). יש עוד ריבוי רמזים מופלאים ביותר במילים האלה, אבל זה מה שנוגע כאן לענין.

ציור הטוב הגלוי במציאות

ואכן, כמה וכמה מדרושי החסידות הנוגעים, בגוונים שונים, בהמשכה הזו של הטוב משרשו אל המציאות התחתונה:

רבי לוי יצחק ממברדיטשוב אומר^ע שיתכן שהטוב ("היטב") יהיה נסתה, טוב של עלמא דאתכסיא שבמציאות שלנו נראה כרע (כמו

סט יחזקאל א, יד.

ע קדושת לוי וישלח ד"ה "אתה אמרת".

טא תניא פכ"ו.

טב ראה תו"א פרשתנו ד"ה "וללכן שתי בנות".

טג בראשית כט, יח.

טד שם פסוק ל. "ויאהב גם את רחל מלאה" = תשפב, סימן לשנה הזאת.

טו קדושת לוי וישלח ד"ה "או יבואר".

טז דברים ז, י.

עז קול שמחה ויצא ד.

עח ברכות ז, א.

השי"ת ישמרני מה'טוב' מהסוג הזה. וזה מה שאמר יעקב אבינו ע"ה, ואתה אמרת היטב איטיב עמך, שתתן לי טוב מטוב, 'גיט'ס פון גיט'ס'. אמן. הפירוש כאן חוזר לפירושו הראשון של בעל הקדושת לוי, ש"היטב איטיב" היינו טוב הנראה והגלה. הביטוי של רבי בונם באידיש, "גיט'ס פון גיט'ס" עולה 300 ויחד עם המקור בלשון הקדש, "היטב איטיב", כבר עולה משיח. משיח הוא הגילוי של "היטב איטיב" – "גיט'ס פון גיט'ס"! אחרי כל ההסברים האלה – כדאי לנגן שוב את הניגון, עם כל הכוונות שהסברנו.

אבותיו אברהם ויצחק, שכנגד החדד והגבורה, שתי הידים המציירות את השפע ונותנות לו גוון ותואר של טובה אמתית, גלויה ונצחית. נחתום בסיפור של רבי בונם שממחיש את הענין^ט:

לרבי ר' בונם זי"ע פעם אחת נפטר לו נכד ר"ל בשבת, ולא היה ניכר בו שום שינוי משבת אחרת, רק תיכף אחר הבדלה התחיל לבכות מאד. ואמר, הגם דכל מאן דעביד רחמנא לטב עבד, בכל אופן,

עט קול מבשר ח"א וישלח אות ה (עפ"י חשבה לטובה ליקוטים).

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ זמן של נסיון גשמי הוא גם זמן של נסיון רוחני.
- ◆ היצר הרע בא לעתים כ"אחי" ולעתים כ"עשו" – ויש להזהר ממנו בשני האופנים.
- ◆ כל גאולה היא פריצה ויציאה ממיצר הדורשת גבורה.
- ◆ הגאולה הראשונה – גאולת אברהם – היא יציאה מהסביבה הכובלת.
- ◆ כל יהודי צריך לצאת מהעבודה הזרה והחיצונית לו ולמצוא את החיבור הפנימי שלו לעבודת ה'.
- ◆ הגאולה השנייה – גאולת יצחק – היא היכולת לגלות את הפנימיות.
- ◆ כל גלות היא הסתר אלקות וכל גאולה היא גילוי הפנימיות הנסתרת.
- ◆ בברסלב עושים מהתורות תפלות ובחב"ד עושים מהתפלות תורות.
- ◆ בחור ישיבה צריך להתחיל מתפלה וממנה להגיע לתורה.
- ◆ הגאולה השלישית – גאולת יעקב – היא תחושת השחרור בתפלה.
- ◆ השתפכות הנפש בתפלה, בדרך ממילא, היא סימן להיענות התפלה.
- ◆ אחרי תפלה טובה חש האדם רוגע ובטחון.
- ◆ פחד יעקב מעשו מביא לתפלה שנותנת לו כח להתגבר על עשו.
- ◆ הגאולה הרביעית – גאולת מצרים – באה באתערותא דלעילא (והיא שרש כל הגאולות).
- ◆ הגאולה החמישית – גאולת משיח – תלויה ביחוד המשפיע והמקבל בשלמות.
- ◆ שתי הבטחות ה' ליעקב – ביציאתו מהארץ ובשובו אליה – הן הבטחות הנצח וההוד.
- ◆ יעקב טוען לה': 'הבטחת – תקיים', כאשר ההבטחה היא מקור בטחונו בתפלה.
- ◆ ב"היטב איטיב" ממשיכים את הטוב ממקורו אל המציאות כטוב הנראה והנגלה, טוב נצחי – וזהו גילוי המשיח.

שיעור

התוועדות יום הולדת (ח"ג)

"עושיין רצונו של מקום"

קיצור מהלך השיעור

חלקה האחרון של התוועדות יום ההולדת של הרב עסק **בקנין** שלשת המקומות בארץ ישראל שנקנו בכסף מלא – **מערת המכפלה, קבורתו של יוסף ומקום המקדש** (והוא מתפרסם כאן בהקשר לקנין חלקת השדה בפרשתנו). **פרק א** מסביר את **סוד שלשת המקומות** וסדרם בדברי חז"ל ועיקרו ההסבר שבעוד קנין ודאי וגלוי של כל הארץ תלוי בכך שנהיה "עושיין רצונו של מקום" הרי שבשלשת המקומות האלה יש **ודאות** של הקנין, ומכוחם ניתן לוודא־לאמת את הקנין גם בשאר הארץ. **פרק ב** – הקצר והעמוק – מסביר, לפי הפסוק "והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אֶתה ויעש" (המופיע בפרק הנ"ך היומי שלנו), כי עומק עשיית **רצונו של מקום** היא גילוי **אחדות ישראל** – ומכוחה מתגלה כי התיקון והגאולה תלויים ברצונו שלנו.

מערת המכפלה, ועוד כמה שבועות שבת פרשת וישלח, בה כתוב על קנין חלקת השדה. אני שומע שב"ה רוצים לחדש את 'שבת שכם'. לפי הסדר הכרונולוגי, קודם אברהם אבינו רכש בכסף מלא את מערת המכפלה², אחר כך יעקב אבינו את מקום קבורתו של יוסף³, שכם עיה"ק, עיר הברית, ובסוף דוד המלך קנה מארונה היבוסי את גרן ארונה⁷, מקום בית המקדש. אבל

ב בראשית פכ"ג.

ג שם לג, יט. יהושע כד, לב.

ד שמואל"ב כד, כד.

א. קנין הארץ "מערת המכפלה, בית המקדש וקבורתו של יוסף"

חז"ל אומרים^א שיש שלשה מקומות שאין אומות העולם יכולים להונות את ישראל לומר גזולים הם בידיכם – מערת המכפלה, בית המקדש וקבורתו של יוסף. אנחנו יוצאים משבת חברון, שבת פרשת חיי שרה, בה כתוב על קנין

נרשם ע"י איתאיל גלעדי. לא מוגה. התוועדות יום הולדת ע"ז (ח"ג). מוצאי כ"ח מרחשון תשפ"ב – כפ"ח.

א בראשית רבה עט, ז.

הוא כמו בשם יוסף-יצחק, השם של הרבי הקודם – יוסף שייך ליצחק. **יצחק הוא קץ-חי**, "חי" הוא כינוי היסוד^א, ועל קבלת היסוד מהגבורה נאמר בזהר ש"יסוד נטיל לשמאלא"^ב. יצחק הוא המקור של קבורתו של יוסף – שם קבור יוסף ה"צדיק יסוד עולם"^ג.

יש כאן גם רמז מיוחד למקור השני, **בקם** באתב"ש **ש-די: ב** פעמים **ש** עולה 600, רמז לקנין גרן ארנן על ידי דוד – "ויתן דויד לארנן במקום שקלי זהב משקל שש מאות"^ד. ה-ק עולה 100, רמז לקנין מקום קבורתו של יוסף על ידי יעקב – "ויקן את חלקת השדה... במאה קשיטה" (כשמכפילים **ק ב-ד**, בסוד האתב"ש שכאן, מקבלים 400, סכום הקנין של מערת המכפלה שיוזכר מיד, רמז שבפנימיות שוים ה"מאה קשיטה" ל"ארבע מאות שקל כסף"). **פ** פעמים **י** שווה 400, רמז לקנין מערת המכפלה על ידי אברהם ב"ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר".

נצחיות הקנינים

איזה צירוף יוצא מהסדר של שלשת המקומות? החסד-הימין (מערת המכפלה) הוא **י** של שם הוי', השמאל-הגבורה (קבורתו של יוסף) ה-ה והאמצע-התפארת (בית המקדש) ה-ו. לפי זה, הצירוף של מערת המכפלה-בית המקדש-קבורתו של יוסף הוא **י-ו-ה**, הצירוף של ספירת הנצח^ה. מאד מתאים לעצם מאמר חז"ל, שאלה שלשה מקומות שאין אומות העולם יכולים להונות את ישראל לומר ש"גזולים הם בידכם". כלומר, זהו קנין לנצח, בכל מצב, "נצח ישראל לא ישקר"^ו. במקומות האלה מתקיים "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם

כאן דווקא כותבים לא לפי הסדר – מערת המכפלה, בית המקדש וקבורתו של יוסף. יכול להיות שהסדר הוא לפי מפת ארץ ישראל – עולים מהדרום לצפון, מימין לשמאל, על דרך הפיוט "ימין ושמאל תפרוצי ואת הוי' תעריצי". הימין הוא מערת המכפלה, האמצע בית המקדש והשמאל-הצפון הוא קבורתו של יוסף. בכל אופן הדבר אומר דרשני, צריך להבין את הסדר.

סוד שם בק"ם

קודם כל נראה שיש כאן רמז מאד יפה: ראשי התיבות של המקומות כפי שחז"ל מכנים אותם הם **מ** (מערת המכפלה), **ב** (בית המקדש) **ק** (קבורתו של יוסף) – שם קדוש בקבלה, שיש לו שני מקורות – הוא גם שם **ש-די** באתב"ש^ז, אבל כתוב שעיקר הרמז שהוא סופי התיבות של האבות, אברהם יצחק יעקב^ח.

בדרך כלל כותבים את השם הזה **ב-ק-ם** (לפי סדר אותיות **ש-די** באתב"ש), אבל כאן הסדר לפי חז"ל הוא **מ-ב-ק**, כלומר שהרמז הוא שמערת המכפלה שייכת בעיקר לאברהם אבינו – פשט, אברהם אבינו רכש את מערת המכפלה לנצח נצחים לעם ישראל. מערת המכפלה היא ה-ם של אברהם. גם מכפלה מתחיל ב-מ. יש לו **מ-ם**, מילוי האות **מ** של אברהם. פשט שבית המקדש שייך ליעקב אבינו, "לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא יעקב שקראו בית"^ט, "בית אל"^י. כל המושג בית המקדש הוא בית יעקב, "בית ישראל". החידוש הוא ש"קבורתו של יוסף", שיש לנו זיקה מיוחדת אליה, שייכת ליצחק אבינו. זה באמת תואם מה שאמרנו קודם, שהסדר כאן מדרום לצפון. הצפון הוא הגבורה, בחינת יצחק. החיבור הזה

ה ספר הליקוטים כי תשא פל"ד. ובכ"מ.

ו ראה סדר הרמזים בקהלת יעקב ערך בקמ.

ז ספר הליקוטים שמות. ובכ"מ.

ח פסחים פח, א; ספרי ואתחנן פיסקא ג; מדרש תהלים פא.

ט בראשית כח, יט.

י רות ד, יא. ובכ"מ.

יא ראה קהלת יעקב ערך יח".

יב ראה השמטות הזהר ח"א רנב, ב.

יג משלי י, כה.

יד דברי הימים א כא, כה.

טו ראה סוד ה' ליראיו ש"א פכ"ט.

טז שמואליא טו, כט.

אוהבים לדבר בזמן האחרון על ודאות^{כז}) שכל הארץ שלנו תלויה בכך שעושים את רצונו של מקום. המתנה זו מותנית – דברנו לאחרונה על "אם"^{כח}, המשיח יבוא היום אבל "אם", "אם בקלו תשמעו"^{כט}, מותנה. זהו פירוש נזר הקדש לפי הזהה, ממנו יוצא שכל הרש"י הראשון נכון – אם יבואו ויטענו שהארץ לא שלנו יש מה לענות – אבל הענין לא גלוי, לא משהו נצחי פשוט, אלא נע ונד. פעם זו ארץ ישראל, כשאנחנו בסדר, וכשאנחנו לא בסדר היא חוזרת להיות ארץ כנען, חוזרת להיות איזו זיקה של הסט"א על הארץ, רחמנא-ליצלן.

חידוש הודאות בירושת הארץ

קודם כל, צריך להתחזק ולדעת שצריך לעשות רצונו של מקום. רצונו של מקום הוא "אם בקלו תשמעו", שבקיומו יבוא מלך המשיח. ודאי וודאי שה' נתן את הארץ למי שישר בעיניו – ברצונו נתנה להם, אבל עכשיו נטלה מהם ונתנה לנו, אבל זהו שטר שיצא עליו ערעור וצריך לאשר אותו והאישור הוא רק על ידי "עושיין רצונו של מקום" (שאזי אנו תואמים ל"רצונו" – עד שיש לנו רצון אחד, כפי שיתבאר בפרק הבא – ו"ברצונו נתנה לנו", מה שלא יתכן לעולם באמת ובפנימיות אצל או"^ל). זה נכון לגבי כל הארץ, אבל יש שלשה מקומות שלא תלויים ב"עושיין רצונו של מקום"

בזמן שאנחנו, עם ישראל, עושיין את רצונו של מקום, כל הארץ נקראת "ארץ ישראל". אבל בזמן שאנחנו לא עושים את רצונו של מקום, אפילו שאנחנו גרים כאן, הארץ חוזרת להקרא בשם "ארץ כנען"

הוא להנחם".

הביאור הזה של סדר שלשת הקנינים קשור לשאלה שהמפרשים על המדרש שואלים: הרי כל ארץ ישראל שייכת אך ורק לעם ישראל, כמו שהרש"י הראשון בחומש מביא מחז"ל^י, שאם יבואו אומות העולם ויאמרו שגזולה הארץ בידינו אנחנו אומרים שכל הארץ של הקב"ה, הוא נתנה למי שישר בעיניו, "ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". אם כן, מהו ההבדל? מהו היחוד של שלשת

המקומות האלה ביחס לכל ארץ ישראל?

הרבי מביא^י על כך פירוש מנזר הקדש על המדרש^ט, שמביא את הזהר^כ – בעצם הכל מבוסס על מאמר בזהר – שבזמן שאנחנו, עם ישראל, עושיין את רצונו של מקום, כל הארץ נקראת "ארץ ישראל". אבל בזמן שאנחנו לא עושים את רצונו של מקום, אפילו שאנחנו גרים כאן, הארץ חוזרת להקרא בשם "ארץ כנען"^{כא}. מי הבעלים של הארץ? ברגע שהארץ נקראת בשם ארץ כנען, כאילו יש פה זיקה לכנענים.

אנחנו מוצאים בתנ"ך, פעמים רבות, שגם אחרי ירושת ארץ ישראל עדיין רואים שהפסוק מדבר על ארץ כנען^{כב}. הזהר אומר בפשטות שתופעה זו היא כי לא עושים רצונו של מקום. אף על פי שכל הארץ של הקב"ה, הוא נתנה לנו, אבל הגילוי של המתנה לנו – הוודאות (אנחנו

יז בראשית רבה א, ב.

יח לקו"ש חל"ה שיחה א לפרשת חיי שרה סעיף ח.

יט פירוש נזר הקדש על בראשית רבה שם.

כ זהר ח"א עג, א: "כד הוו זכאין ישראל אקרי ארעא על שמא דא ארץ ישראל, כד לא זכו אקרי ארעא על שמא אחרא ארץ כנען".

כא ההפרש בין ארץ ישראל (832) ל'ארץ כנען' (481) הוא רק משהו (351, שם הוי' במשולש), בגימטריא – נקודת הבטול של "עושיין רצונו של מקום".

כב ראה שופטים כא, יב; יחזקאל טז, כט; יז, ד (ובכ"ד בספר יהושע, תך כדי הכיבוש ובסמוך לו).

כג ראה י"ב אלול פ"א (נדפס בגליון כי תבוא פ"א).
כד שיעור י"ח חשון פ"ב (אמונה ובטחון 37 – נדפס בגליון תולדות פ"ב).

כה תהלים צה, ז.

כו תיאום הרצון הוא על דרך ההתאמה בין "דעת מקנה" ו"דעת קונה" הנדרשים בקנין אמתי ונצחי – והרי באומות אין דעת, "אל אחר איסתריס ולא עביד פירין" (ע"פ זהר ח"ב קג, א ועיין ע"ח שמ"ח פ"ב).

מאד – העובדה שאיוב יכול לומר כזה ביטוי היא סימן שאיוב היה מקובל גדול וידע את סוד היחוד האלקי, כך הוא כותב. המלה "אֶתְהָ" היא לשון תאוה, כמו הביטוי של חז"ל עביחס לבריאה כולה – "נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"^{כט}, "נפשו אותה ויעש". אבל קודם כל כתוב "והוא באחד". המפרשים מסבירים^ל שהסוד של "באחד" אומר שלא רק שהוא אחד, אלא שהוא שורה "באחד", ה"הוא" הנעלם^{לא}, "ועבד הלוי הוא"^{לב}, העצמות, שורה בתוך ה"אחד" שלנו.

עיקר ה"עושי רצונו של מקום" – שלוקח את הודאות של שלשת המקומות האלה שאנו קשורים אליהם, מערת המכפלה ובית המקדש וקבורתו של יוסף, ומביא אותה לכל ארץ ישראל – הוא דווקא כאשר עם ישראל הוא אחד, והוא, הקב"ה, שורה בתוך האחד שלנו, "והוא באחד". כמו שאדמו"ר הזקן מביא גם בתינא^{לג}, שהשכינה שורה רק במקום של אחדות. בכללות, עיקר הרצון של ה' הוא תורה ומצוות שאנו מקיימים, אבל בפרטות עיקר הרצון של ה' הוא האחדות שלנו, "והוא באחד ומי ישיבנו".

לפי הפירוש הזה "ומי ישיבנו" היינו מי יכול להשיב לו ולומר שאולי יש זיקה למישהו אחר כאן בארץ. "מי ישיבנו" – מי ישיבנו את האמת, שאף על פי שפעם, בעבה, "נתנה להם" אבל עכשיו "נטלה מהם ונתנה לנו", את כל ארץ ישראל. "ונפשו אותה", הוא התאוה להיות לו דירה בתחתונים, ב"תבל"^{לד} וישבי בה^{לה}, לפי הפירוש שהיינו ארץ מיושבת, "ארץ נושבת"^{לו}, שהיא ארץ ישראל.

גדולי האומה קנו אותם, רכשו אותם בכסף מלא. הענין של לרכוש את מערת המכפלה ואת גרן ארונה ואת שכם – זהו קנין נצחי, שלנו גם כשלא עושיין את רצונו של מקום, אין שום ערעור לכתחילה, לא יכול להיות ערעור לכתחילה, ומכאן הכח להחזיר את הודאות. פה יש בעלות ודאית שלנו, של עם ישראל. בכל ארץ ישראל הקנין עדיין מותנה, עדיין אי־ודאי, עדיין קצת בערפל – "אז אמר שלמה הוי' אמר לשכן בערפל"^{כז}. כדי לוודא אותו, להבטיח אותו, צריך לעשות רצונו של מקום. זהו ווארט יפה מאד.

ב. "ונפשו אותה ויעש" השראת "הוא" בתוך ה"אחד"

נסיים הערב בנקודה הזו: מה העיקר? מה ה' רוצה מאתנו? מהו "רצונו של מקום"? הה' רוצה שנלך בדרך התורה והמצוה, פשיטא, אבל אולי יש משהו שאפשר להתמקד עליו בעשיית רצונו של מקום? נביא פסוק מהשיעור נ"ך שלנו היום, כ"ח חשוך, מי שלומד את השיעור בנ"ך – איוב פרק כג. זהו פרק של דברי איוב, שהפסוק המרכזי בו הוא "והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אֶתְהָ ויעש"^{כח}.

מה פירוש "והוא באחד"? צריך להיות 'והוא אחד', כמו שאומרים באדון עולם "והוא אחד ואין שני וכו'". גם התרגום מ"תרגם וְאִין הוא יחידאי". מה עושה כאן האות ב' הרמב"ן בפירושו לספר איוב אומר שזהו סוד עמוק

מה פירוש "והוא באחד"? הרמב"ן בפירושו לספר איוב אומר שזהו סוד עמוק מאד – העובדה שאיוב יכול לומר כזה ביטוי היא סימן שאיוב היה מקובל גדול וידע את סוד היחוד האלקי, כך הוא כותב

כט תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

ל וראה זחר ח"ג פא, א.

לא וראה זחר ח"ב קעז, ב.

לב במדבר יח, כג. ראה זחר ח"א קנד, ב.

לג תניא פל"ב.

לד תבל עולה "בן פרצין", וראה לעיל הערה יא.

לה שם כד, א.

לו שמות טז, לה.

כז מלכים"א ח, יב.

כח איוב כג, יג.

בשביל אחדות כל אחד צריך להרגיש עצמו הכי קטן מכולם, הכי גרוע מכולם. ודאי משיח מקיים זאת בעצמו, אבל עדיין זה חסר אצלנו

ויעש". שוב, הגרסה הזו לא נמצאת בשום מקום, רק במנחת שי, עם שתי הוריאציות. משהו עמוק-עמוק, לא סתם הרמב"ן כותב שמהפסוק הזה – מכל ספר איוב – רואים שאיוב היה מקובל גדול, שידע את סוד יחוד האלקות.

נאמר עוד פעם: לכאורה, ה' עושה מה שהוא רוצה, "נפשו".

נוהגים לומר אם ירצה ה', אבל יש כח להפוך ל'אם אני ארצה'. מה פירוש אם ירצה ה'?! אם אני ארצה! "ונפשי אֶתָּה ויעש" – אם אני ארצה את המשיח הוא יבוא ברגע הזה! הרבי אומר שהכל תלוי במשיח^{לט}. משיח עצמו רוצה משיח, ויש קביעה רצונית – לכן הוא יכול לומר בבטחה גמורה "היום", הוא באמת רוצה בשביל שיתגשם לעינינו – תלוי ב"באחד", "והוא ב[תוך ה]אחד [שלנו]". משיח הוא אחד עם כל העם, הוא נשמה כללית, הוא מזוהה עם כולם, הוא מרגיש את עצמו הכי קטן מכולם – בשביל אחדות כל אחד צריך להרגיש עצמו הכי קטן מכולם, הכי גרוע מכולם. ודאי משיח מקיים זאת בעצמו, אבל עדיין זה חסר אצלנו. ברגע שיהיה אצלנו ה"אחד", "הגוי אחד בארץ"^מ, "ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ", באותו רגע "והוא באחד ומי ישיבנו" – לא תהיה שום תשובה לאמת, לרצון של ה', שהוא הרצון שלי, "ונפשי אותה ויעש".

לחיים לחיים, שנוכה לרשת את ארץ ישראל, שתהיה אחדות בעם ישראל, ואז ארץ ישראל תתפשט בכל הארצות^{נא}, בכל העולם כולו, ויהיה לקב"ה דירה בתחתונים, שזה אנחנו, לחיים לחיים.

לט שיחת ש"פ נח תשנ"ב.

מ שמואליב ז, כג; דברי הימים א יז, כא.

מא ראה ספרי דברים פ"א; פסיקתא רבתי פרשת שבת ונח ב; ילקו"ש ישעיהו תקג.

ח"נפשו" ל"נפשי"

יש תופעה מאד מיוחדת בפסוק הזה: תסתכלו במנחת שי, שמשווה נוסחאות של התנ"ך, האומר שיש נוסחא עתיקה שיש כתיב וקרי, שהכתיב הוא "ונפשי" והקרי "ונפשו". לפי הקרי, הפשט, "ונפשו אֶתָּה ויעש" – מדובר בה' ("והוא באחד") ו"נפשו אֶתָּה ויעש".

אבל יש כתיב "נפשי". מי מדבר שם? איוב מדבר, "ונפשי אֶתָּה ויעש". תופעת הכתיב וקרי הזו לא מקובלת, בשום תנ"ך אצלנו לא תמצאו אותה, רק המנחת שי מביא^{נא}. הוא אומר שיש עוד נוסח, שגם לא מופיע אצלנו בשום מקום, שהזו של "ונפשו" היא זעירא. לא כתיב וקרי, נפשי-נפשו, אלא שלכתחילה כתוב ב"ז קטנה, והיות שכתוב ב"ז קטנה אפשר באמת לקרוא "ונפשי".

מה קורה כאן? לא יודעים אם הולך על ה' או הולך עלי. גם "והוא באחד" – ה"אחד" הזה, לפי פשט ה' אחד אבל לפי הדרוש ה"אחד" הולך עלינו. מה שאפשר ללמוד, בקיצור, הווארט בסוף הוא שאם באמת נזכה לעשות רצונו של מקום, שהוא להיות באחדות, הרצון של בריאת העולם, אזי התיקון שנגעשה, "ויעש", תכלית הפסוק, יהיה תלוי בנו, בקביעה הרצונית^{נב} שלנו, "ונפשי אֶתָּה ויעש". מהי נפש? רצון. "אֶתָּה" היינו תאוה (בפשט, וגם אותן אותיות), עוד יותר חזק מרצון. יש כאן סוד עמוק שמה שקורה במציאות תלוי בבחירה שלנו. לכאורה בדיוק ההיפך מפשט ספר איוב, לאיוב יש טענות נגד הנהגת הקב"ה את העולם ביחסו אליו, אבל בסוף צריך להתגלות שמה שקורה עם האדם – הוא עצמו בחד לעצמו. כמו שכתוב על צדיקים גדולים, שמה שקורה עם הצדיק הגדול הוא בוחה, הוא יוזם, הוא מקדם – "ונפשי אותה

לז וכן במצודת ציון על אתר.

לח ראה לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ח.

כלי לפלא העליון

קיצור מהלך השיעור

לאחר תקופה ארוכה של התוועדיות בחוג מצומצם יחסית, שהציבור הרחב הצטרף אליהן רק בשידור, זכינו ביום הולדתו של הרב להתוועדות רבתי (הכנה קרובה ל"ט כסלו הבעל"ט). חלק מהתוועדות המתפרסם כאן 'זורם' בין כמה רעיונות מרכזיים, הקשורים ליום ההולדת המיוחד, לזמן ההתוועדות וגם לשנת תשפ"ב וחורז מהם מחרוזת של פנינים. **פרק א** מתעכב על ביטוי שחוזר בפרק אותו סיים הרב לומר (עז) ובפרק החדש שלו (עח) – **"עשה פלא"**, ביטוי מובהק של **קריעת ים סוף** החוזר שלש פעמים בתנ"ך (כנגד הכנעה הבדלה המתקנה). בעבודת ה' היום יומית קריעת ים סוף היא **קריעת הלב** – שהיא הכלי לפלא העליון. **פרק ב** עובר מקריעת ים סוף לקריאה בשם הוי', בביטוי **"ויקרא בשם הוי"** שגם חוזר שלש פעמים בתורה, כנגד שלשת הקוים ימין-שמאל-אמצע. **פרק ג** מביא פירוש נפלא של בעל "צרור המור", החוזר יחד שני רמזים עיקריים של שנת תשפ"ב – "[ישא הוי' פניו אליך] **וישם לך שלום**" ו**תהא שנת פנים בפנים** – בהסבר שתכלית נשיאת הפנים היא להגיע ליחס של פנים בפנים. קריעת פתיחת הלב, הקריאה בשם ה' והצדקה המאפשרת לנו לשאת פנים מתוך עצמנו מביאות ליחסי פנים בפנים – יחסים של תשומת לב והשגחה פרטית שהיא **גילוי-משיח**.

א. "עשה פלא"

תהלים לפי שנותיו, זכינו היום בחסדי ה' יתברך לסיים פרק עז בתהלים וכעת מתחילים פרק עח. יש ביטוי אחד שמחבר בין שני הפרקים, ביטוי שחוזר בשניהם – **"עשה פלא"**:
בפרק עז כתוב **"אתה האל עשה פלא הודעת**

לחיים לחיים. ראיתי שיש רשימה יפה של ניגונים להערב. כדי שנספיק אותם, נאמר בין ניגון לניגון משהו בקיצור, כל פעם נאמר איזה ווארט ואחריו נשיר עוד ניגון, בע"ה יתברך.

"עשה פלא" ו"עשה פלא"

לפי מנהג הבעל שם טוב^א, שאדם אומר פרק

ע"ז (ח"א). מוצאי כ"ח מרחשון תשפ"ב – כפ"ח. א קובץ מכתבים לתהלים עמ' 214 ובהערה שם. אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"י עמ' נג.

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. התוועדות יום הולדת

צריך לצייר איך אבותינו הקדושים יוצאים מקום מנוחתם במערת המכפלה ובאים לראות את הנס הגדול, שיא יציאת מצרים, לשיר אתנו "מי כמכה באלם הוי' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא"

יותר בפסוק "נגד אבותם עֲשֵׂה פלא"^{יא}.

מי הם "אבותם"? אברהם, יצחק ויעקב. אנחנו יוצאים משבת חברון, בה אברהם אבינו קנה את מערת המכפלה^ב ב"ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר"^ג, ת' עלמין דכיסופין^ד שכל צדיק יורש לעתיד לבוא^ה – משם באו האבות לראות את קיום ההבטחה ביציאת מצרים (כפי שכותב רש"י עה"פ). לפני יציאת מצרים כתוב "ושמי הוי' לא נודעתי להם"^ו, וכאן, בקריעת ים סוף, תכלית יציאת מצרים, ה' (שם הוי' דלעילא^ז,

שם העצם) כן נודע, ודווקא "נגד אבותם", כלומר בנוכחות אבותינו הקדושים. כל מה שלומדים ומדברים צריך לצייר, כך כתוב^ח – צריך לצייר איך אבותינו הקדושים יוצאים ממקום מנוחתם במערת המכפלה ובאים לראות את הנס הגדול, שיא יציאת מצרים, לשיר אתנו "מי כמכה באלם הוי' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא".

רואים שכל שלשת פסוקי "עשה פלא" הולכים על קריעת ים סוף – היא הפלא העיקרי של התורה. ה"עשה פלא", קריעת ים

בעמים עזר"^ב. בולט שהמלה "עז" ("עזר") מופיעה בפרק עז – "הוי' עז לעמו יתן"^ג, "אין עז אלא תורה"^ד, "החכמה תעז לחכם"^ה. הפסוק אומר שצריך להודיע בעמים עזר – שייך למהפכה הרביעית! התורה שמלמדים את אומות העולם צריכה להיות בבחינת עז – אנחנו "עזין שבאומות"^ו וצדיקים ללמד זאת לאומות.

בפרק עח, הפרק הבא, יש משהו דומה – "נגד אבותם עשה פלא"^ז. בדיוק אותו כתיב, אבל בפרק עז כתוב בלשון הוה, "עשה פלא", ובפרק עח בלשון עבד, "נגד אבותם עֲשֵׂה פלא בארץ מצרים שדה צען".

שרש הפלא בקריעת ים סוף

השאלה נשאלת: האם הביטוי "עשה פלא", שנשמע די רווח, מופיע בעוד מקומות בתנ"ך? כשמסתכלים רואים שיש רק עוד פעם אחת בתנ"ך – במקום מאד מרכזי, פסוק שאומרים כל יום – "מי כמכה באלם הוי' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא"^ט. כנראה כל ה"עשה פלא" באים מאותו פסוק, פסוק השיא של שירת הים, השירה על הנס של קריעת ים סוף. מכאן אפשר ללמוד שכל "עשה פלא" מתייחס לקריעת ים סוף. כך על פי פשט בפסוק "אתה האל עשה פלא הודעת בעמים עזר", ועוד

יא כהמשך הפסוקים שם - ראה פסוק יג - וברש"י ומצודות עה"פ שם.

יב וראה עוד בחלקו האחרון של השיעור - נדפס לעיל בחוברת.

יג בראשית כג, טז.

יד זהר ח"א קכג, ב; ח"ג קכח, ב; שם רפח, א.

טו זהר ח"ג רפח, א.

טז שמות ו, ג.

יז ראה תו"א בשלח (סא, ד); פלח הרמון בשלח ד"ה "ורא ישראל"; מעין גנים בשלח.

יח סה"ש תורת שלום שיחת י"טיכ"א-כ"ג סיון תרנ"ו סעיף י (עמ' 193). ראה גם רשימת היומן המובאת לפני

קונטרס פוקח עורים עמ' 11.

ב תהלים עז, טו.

ג שם כט, יא.

ד שה"ש רבה א, כג.

ה קהלת ז, יט.

ו אודותיה מדובר רבות החל מהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה.

ז ע"פ ביצה כה, ב.

ח תהלים עח, יב.

ט שמות טו, יא.

י כהמשך הפסוקים שם - ראה פסוק יז.

נתן עז ותעצמות לעם ברוך אלהים^{כד}, העז שיך לעם ישראל דווקא, ה"עזין שבאומות" והנבדלים מהן).

"נגד אבותם [עֲשָׂה פלא]" היינו 'נוכח רצונם [עשה פלא]', כידוע ש'אב' לשון רצון (על דרך "אם תאבו ושמעתם גו"^{כה}). כלומה, כאן "עֲשָׂה פלא" היינו עיצוב הרצון בנפש, על דרך הפירוש החסידי^{כו} ל"איזוהי אשה כִּשְׂרָה העושה רצון בעלה"^{כז} – אשה כִּשְׂרָה אמנו, העושה-מעצבת את רצון אברהם אבינו, לו אמר ה' "שמע בקלה"^{כח} (להבדל מישמעאל וכך להדבק ביצחק, "כי ביצחק יקרא לך זרע"^{כט} יצחק לשון צחוק ותענוג, המתקה). עיצוב הרצון להיות "עושים רצונו של מקום"^ל, דהיינו ההליכה בדרך אבותינו הקדושים אפילו "בארץ מצרים שדה צען" – ובזכות שלא שינו ממנהג אבותיהם נגאלו^{לא} – הוא המתקה, ודוק.

רמזי "עשה פלא"

עכשיו אנחנו בשנות הפלא^{לב}, תהא שנת פלאות בכל^{לג}. כל העשור הזה הוא פלא. "עשה פלא" ר"ת ע"פ – כנראה העשור גם בין שנת השבעים, "שבעים לשיבה"^{לד}, לשנת השמונים, "שמונים לגבורה"^{לה} דווקא, עז. זהו זמן של "עשה פלא".

כמה שוה "עשה פלא"? 486. כתוב שהקב"ה "מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית"^{לה}. יש

סוף, קורה בכל יום^ט – לכן אומרים שירת הים (עם הפסוק "נורא תהלת עשה פלא") בכל יום בתפלות שלנו.

הכנעה-הבדלה-המתקה

על "נורא תהלת עשה פלא" מסביר רש"י שהוא "יראוי מלהגיד תהלותיך"^כ, אי אפשר להלל אותו. מהמדרגה הזו, "חביון עז העצמות" שבפנימיות רדל"^{כא}, בא ה"עשה פלא". אנו מאמינים ב"נורא תהלת" והוא-הוא "עשה פלא". פלא בפני עצמו שה"עשה פלא" הזה מופיע בתנ"ך שוב רק בעוד שני מקומות – סמוכים – פרק עז ופרק עח בתהלים. שלש פעמים "עשה פלא" מכוונות כנגד הכנעה-הבדלה-המתקה (חש"מ-מל)^{כב}. הראשונה, "נורא תהלת עשה פלא", היא ודאי חש – "נורא תהלת", אי אפשר לדבר, אי אפשר לומר.

שתי הפעמים בתהלים, זו אחר זו, הן כנראה מל-מל. "אתה האל עשה פלא" ה"מל" הראשון ו"נגד אבותם

עֲשָׂה פלא" ה"מל" השני. וההסבר:

"אתה האל עשה פלא" היינו מצד "אתה האל", גילוי אלקותו יתברך הנבדל מהשגת האדם (הבדלה). דווקא מבחינה זו בא "הודעת בעמים עזך", "כי עז לאלהים"^{כג} הנבדל לבדו (אך "נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא

יט ראה תניא שער היחוד והאמונה פ"ב.

כ רש"י על שמות טו, יא.

כא שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבוקק ג, ד. וראה גם מא"א מערכת אלף אות סד. ביחס ל"נורא תהלות" ראה גם שיעור אמונה ובטחון 37 – נדפס בגליון תולדות.

כב ראה כש"ט (קה"ת) סימן כח.

כג תהלים סב, יב.

כד שם סח, לו.

כה ישעיה א, יט.

כו לקו"ש ח"ד פרשת בלק סעיף ד (משיחת י"ג תמוז תשכ"ב סעיף מ); שיחת פורים תשמ"ג סעיף כה.

כז תנא דבי אליהו רבה פ"ט.

כח בראשית כא, יב.

כט המשך הפסוק הנ"ל.

ל ברכות לה, ב ובכ"ד. ראה עוד בחלקו האחרון של השיעור – נדפס לעיל.

לא במדבר רבה יג, ט ובכ"מ.

לב ראה גם שיחת ש"פ ויגש תנש"א הנרה 94.

לג שיעור ה' אלול תשפ"א (נדפס בגליון ר"ה השתא) וש"נ.

לד אבות פ"ה מכ"א (וראה בברטנורא).

לה נוסח ברכות ק"ש לתפלת שחרית.

הסימן שלנו הוא

"עשה פלא".

שיהיו הרבה

פלאות, פלאי

פלאות, שנראה

אותן בעינים

שלנו. "כימי צאתך

מארץ מצרים

אראנו נפלאות",

"גל עיני ואביטה

נפלאות מתורתך"

היא עצמה ז"פ חן. סימן ש"האל
עשה פלא" הוא ט"פ חן. פסוק
מאד חנני.

מה לגבי "נגד אבותם עשה
פלא"? עולה 992, כך שממוצע
כל מלה הוא אברהם, רמת,
"חסד לאברהם"^{מב}. זהו סימן
יפהפה שהאבות באים לראות
את הפלא של קריעת ים סוף.
"נגד אבותם עשה פלא" היינו
אברהם-אברהם-אברהם-אברהם,
כל מלה. על אברהם כתוב
"אברהם התחיל להאיר"^{מג},

וכמו ש"לך לך" היא הפרשה השלישית – כך
הוא רמוז בפסוק השלישי של מעשה בראשית,
"יהי אור"^{מד}, שעולה רלב, הרמז העיקרי של
עסמ"ב^{מה}. זהו כבר רמז ברור ומובהק לאברהם
אבינו, שבהיותו הראשון כולל את כל האבות
של "נגד אבותם עשה פלא". כאן גם רואים קשר
הדוק בין הפסוקים – שלש המלים האחרונות
של הפסוק הראשון, "הודעת בעמים עוז", עולות
ג"פ אברהם – בדיק אותו ממוצע.

אלה כמה רמזים – יש עוד הרבה. הסימן
שלנו הערב, לשנה הזאת, הוא "עשה פלא".
שתהינה הרבה פלאות, פלאי פלאות, שנראה
אותן בעינים שלנו. "כימי צאתך מארץ מצרים
אראנו נפלאות"^{מו}, "גל עיני ואביטה נפלאות
מתורתך"^{מז}. לחיים לחיים.

ב. "ויקרא בשם הוי"

קריעת ים סוף וקריאה בשם הוי'

בחומש שלומדים היום בחת"ת יש גם לשון

מב מיכה ז, כ.

מג שמות רבה טו, כו.

מד בראשית א, ג.

מה עמק המלך ש"ה פ"ג; מגלה עמוקות רנ"ב אופנים
אופן רלא. וראה גם של"ה תולדות אדם בית ה' (אות טו).

מו מיכה ז, טו.

מז תהלים קיט, יח.

רמז מפורסם^{לז} ש"בכל יום תמיד"
ר"ת בית, מילוי האות ב, וסופי
תיבות למד, מילוי האות ל.
כלומר, הבטוי "בכל יום תמיד"
הוא בעצם לב מלא. כמו שאנחנו
אומרים על האות למד בכלל,
"לבך מלא דעת"^{לז}, צריך למלא
את הלב בדעת. גם בשביל להודיע
בעמים עוז צריך דעת – לדעת
את ה' כמי שעושה פלא. הדעת
הזו היא בתוך הלב. שוב, ב-ל
במילוי – ראשי וסופי תיבות
של "בכל יום תמיד" – עולה
"עשה פלא".

נעשה את הגימטריא של שני הביטויים,
בפרק עז ופרק עח:

"אתה [לנוכח] האל עשה פלא" שוה 928,
"תורה חדשה". אם כך, זו שנה מסוגלת לגילוי
של "תורה חדשה מאתי תצא"^{לח}, עם כל שאר
הרמזים במספר זה שאנו אוהבים לומר^{לט}, החל
מ"כתיבה וחתימה טובה", שתהיה כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה. הביטוי שוה
928 ויש בו ארבע מלים, כך שממוצע כל מלה
הוא רלב, כמנין ארבעת מילויי שם הוי', עסמ"ב
(עב-סג-מה-בן) – משהו מאד חשוב בקבלה –
שעולה חן-חן-חן-חן^מ. "תורה חדשה" היא 16
פעמים חן וממוצע כל מלה הוא 4 פעמים חן. רק
המלה "אתה", לנוכח, המלה הכי חשובה בפניה
שלנו לה' יתברך בתפלה, בבחינת "פנים בפנים"
(תהא שנת פנים בפנים), כמבואר בתניא^{מא} –

לו קטרת סמים (טנבוים, ורשה תרכ"ח) ריש פרשת
בראשית; הקדמת שערי בינה (רפפורט, ורשה תרס"ז)
אות ד. ועוד.

לז ראה פלקט וחוברת "אמת למד פיך", ובהסכמת ר"י
החסיד בספר חסידים סימן קסא.

לח ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

לט בשיעור י"ד מנחם אב תשס"ז נלמד פרצוף גימטריאות
ובכ"ד נתבאר גימטריאות פרטיות.

מ ספר הליקוטים תהלים פק"ד.

מא ראה גם תניא פמ"א.

העיקרי בתורה הוא ב"ג מדות הרחמים, שיא של ההתגלות האלקית למשה רבינו. גילוי של כתר עליון³³, של "אבינו אב הרחמים"³⁴.

קודם דברנו על קריעת ים סוף – צריך לקרוע את הלב. מהי קריעת ים סוף? לקרוע את המסך המבדיל בין אצילות לבי"ע³⁵, בין האחדות האלקית למציאות של "ומשם יפרד"³⁶, הנבראים, המציאות שלנו, שמרגישים את עצמנו יש ודבר נפרד בפני עצמו, שיתגלה שבעצם ה' אחד ואין עוד מלבדו. לחבר לגמרי בין החיצוניות לבין הפנימיות. בשביל זה צריך לקרוע את הלב, לגלות את עלמא דאתכסיא בתוך עלמא דאתגליא. כשקורעים את הלב, "בכל יום תמיד", עושים קריעת ים סוף "בכל יום תמיד", ו"לבך מלא דעת", אפשר לקרוא בשם ה' (הקריאה היא פנימיות ותכלית הקריעה³⁷). תכלית הקריאה בשם ה' היא לעורר את ה"ויעבר הוי' על פניו", ו"יתיצב עמו שם ויקרא בשם הוי'".

שלשה קוראים

כדי להגיע ל"ויקרא בשם הוי'" של הקב"ה, "הוי' הוי' אל רחום וחנון", צריך קודם את הפעמיים הדומות זו לזו של "ויקרא בשם הוי'" של אבותינו הקדושים הראשונים, אברהם ויצחק, "ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"³⁸. הם מתכללים זה בזה, אהבה

שחוזרת שלש פעמים – הכל בתורה: "ויקרא בשם הוי'". פעם ראשונה אצל אברהם אבינו – "ויבן שם מזבח להוי' ויקרא בשם הוי'"³⁹. אחר כך, בפרשתנו, פרשת תולדות יצחק, יש ביטוי דומה. גם יצחק הולך בדרך אביו, בונה מזבח, ומה הוא עושה שם? לא כתוב שהוא הקריב קרבנות, אלא שהוא קורא בשם ה' – "ויבן שם מזבח ויקרא בשם הוי'"⁴⁰. יש הבדל קל בין שני הפסוקים. אצל אברהם אבינו כתוב "ויבן שם מזבח להוי'" ואצל יצחק רק "ויבן שם מזבח" (בלי "להוי'") – אצל אברהם יש גילוי שהמזבח הוא עצמו לה'. אצל יצחק לא צריך לומר "מזבח להוי'", לא כתוב, והעיקר הוא ה"ויקרא

בשם הוי'" – עבודת האדם מלמטה למעלה, לקרוא בשם ה'.

אפשר ללמוד שהביטוי "ויקרא בשם הוי'" הוא לאו דווקא להקריב קרבן מהפעם השלישית והעיקרית שמופיע בתורה "ויקרא בשם הוי'" – "וירד הוי' בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם הוי'". ויעבר הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי' אל רחום וחנון ארך אפים וגו'⁴¹. "ויקרא בשם הוי'"

מח בראשית יב, יח.
מט שם כו, כה.

נ שמות לד, ה'ז. המספר יג בפסוקי מדות הרחמים הוא קבלה בחז"ל (ראה לאור ההלכה מאמר "המספר שלש עשרה בהלכה ובאגדה"), הלכה למשה מסיני, הגם שאינו מפורש ממש בקרא (שעל כן יש בזה כמה שיטות איך למנות את ה'יג). אך יש רמז מובהק: מספר האותיות בשלשת הפסוקים: "וירד הוי' בענן... ויעבר הוי' על פניו... נצר חסד לאלפים..." הוא 169 = 13 ברבוע (בשם ר' טוביה וכסלר ע"ה)! בפסוק הראשון יש 35 אותיות (כפי שעוד נראה להלן). בפסוק השני יש 56 אותיות ובפסוק השלישי יש 78 אותיות. והנה, 35 ועוד 56 = 91, משולש 13 יחד עם 78 (ג פעמים הוי', משולש 12) = 169, וכידוע הכלל בחשבון שסכום שני משולשים עוקבים שוה לרבע של שרש הגדול, וכאן מקור חשוב ביותר לכלל זה בתורה! ועוד: ההפרשים

בין 35 ל-56 ובין 56 ל-78 הם 21 ו-22, שני מספרים עוקבים. זאת אומרת שהסדרה כאן היא סדרת המשולשים פחות 175 (משולש 175) פחות 175 [משולש 20 פחות 175 = 35; משולש 21 פחות 175 = 56; משולש 22 פחות 175 = 78 וכו']), חיי אברהם, ודוק היטב.

נא ראה זר ח"ג רפח, ב (ובכ"מ) ובע"ח שי"ג (א"א). נב אה"ת כי תשא עמ' ב'ע ע"פ פרדס רמונים שכ"ג פ"א. נג סידור עם דא"ח שער חג המצות רפט, ד ואילך. ובארוכה בהמשך "והחרים" תרל"א. ובכ"מ.

נד בראשית ב, י. וראה זר ח"א לה, ב; קנח, א; ח"ג מ, א; ארבע מאות שקל כסף (ברנדווין) עמ' עו, וברבי מקומות. נה כנודע שהאות א היא פנימיות האות ע. ראה בראשית רבה כ, יב. נתבאר בארוכה בסדרת שיעורים החל מא' אייר ע"ג. ובכ"מ.

נו בראשית כה, יט.

כדי להגיע

ל"ויקרא בשם
הוי"ו של הקב"ה,
"הוי"ו הוי"ו אל
רחום וחנון",
צריך קודם את
הפעמיים הדומות
זו לזו של "ויקרא
בשם הוי"ו של
אבותינו הקדושים,
הראשונים,
אברהם ויצחק

ויראה^נ, והמשותף ששניהם עושים מזבח וקוראים בשם הוי"ו. מיהו הקורא בהתגלות מדות הרחמים? יש מחלוקת בין המפרשים. ברש"י עצמו לא כל כך ברור, אך רוב מפרשי רש"י^נ מסבירים שכאשר הוא מביא את התרגום^נ, "וקרא בשמא דהוי"ו" ("דהוי"ו", ב"ד), כוונתו שמשם הוא הקורא. אבל חז"ל אומרים^ט שהקב"ה התעטף כשליח צבור ולמד את משה רבינו איך לעודד רחמים, איך לקרוא, איך להתפלל – לכן יש הרבה מפרשים שהוא הקורא^א.

יש כאן שלשה "ויקרא בשם הוי"ו" – הראשון הוא אברהם, חסד; השני הוא יצחק, הגבורה; בשלישי לפי מפרשי רש"י משה רבינו הוא הקורא, ולפי הרבה מפרשים, וכך משמע בחז"ל, ה' עצמו הוא הקורא. בכל אופן, גם ה', שהוא מדת הרחמים^ב, וגם משה שהוא הדעת^ג, נשמת הרחמים^ד, הם הקו האמצעי.

אם כן, בעצם שלש פעמים "ויקרא בשם הוי"ו" היינו שלשה קוים – אברהם, יצחק ומשה שבעצם כאן הוא השם (כאשר כותבים **משה** הפוך הוא **השם**). אם אתה שייך לקו ימין המזבח עצמו הוא "להוי"ו" (היינו גילוי קדושת ה' בחפצא

של המזבח, סוד "חפץ חסד"^ה, כידוע^ו שחפצא היינו חסד וגברא היינו גבורה). אם אתה שייך לקו שמאל – יצחק בונה מזבח סתם, בלי "להוי"ו" (העיקר אצל יצחק הוא קריאת הגברא, הרי יצחק הוא עמוד התפלה). אבל בין כך ובין כך צריך לקרוא בשם ה' (עוד לפני לידת יצחק אברהם אבינו תקן את תפלת שחרית^ז, והוא המתפלל הראשון – "ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגו"^ח – כאשר "הכל הולך אחר הפתיחה"^ט). מה פירוש לקרוא? כתוב בתניא קדישא שקריאה היא כמו ילד קטן שקורא לאביו שיבוא אליו^י. לאיזה אבא? כמו שאמרנו, סתם אבא הוא מדת הרחמים – "אבינו אב הרחמן", ועוד יותר גבוה "אבינו אב הרחמים"^{יא}. אז זוכים להתגלות יג מדות הרחמים.

רמזי פסוקי "ויקרא בשם הוי"ו"

יש הרבה רמזים, אך נאמר כעת רק שניים: בפסוק של אברהם ("ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ויט אהלה בית אל מים והעי מקדם ויבן שם מזבח להוי"ו ויקרא בשם הוי"ו") יש **עב** אותיות, **חסד** אותיות, "**חסד** לאברהם"^{יב}! בפסוק של יצחק ("ויבן שם מזבח ויקרא בשם הוי"ו ויט שם אהלו ויכרו שם עבדי יצחק באר") יש **מט** אותיות, **ז** ברבוע, כמו ימי ספירת העומר

סה מיכה ז, יח.

סו ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ו עמ' 251.

סז ברכות כו, ב (ובכ"ד) – ושם נלמד מהפסוק "וישכם אברהם בבקר" (בראשית יט, כז) שנאמר למחרת בשורת לידת יצחק, שנה לפני שנולד.

סח בראשית כ, יז.

סט ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

ע תניא פרק לז.

עא שענה"כ דרושי ר"ה ו; פע"ח שער תפלות ר"ה פ"ו. וראה לעיל הערה נב.

עב מיכה ז, כ.

נד ע"פ זהר ח"ג קעט, ב; שער הגלגלים סוף הקדמה לא. ובכ"מ.

נה ראה ר"א מזרחי ומשכיל לדוד. וכן הובא בשפתי חכמים. נט וראה בפירוש שי למורא על אתר.

ס ראש השנה יז, ב.

סא כן פירושו הרשב"ם והאבן עזרא (ב) והספורנו, וכ"ה בגור אריה. וראה במנחת שי.

סב ע"ח שמ"ד (השמות) פ"ו. תו"א נה, י, ב.

סג שער הפסוקים שמות. וראה ע"ח שער הכללים פ"ו. אמת ליעקב מערכת עץ חיים אות מ.

סד ע"ח כללי מהרח"ו כ; פע"ח שער הלולב פרקים ב"ג.

עפ תקו"ז תקון יג (כט, א).

פעמים שם אהיה – החוזר בתורה רק ג פעמים, כולם בפסוק אחד^ט – כך שממוצע כל פסוק כאן הוא אהיה פעמים 137!

עשיית "שם" בתוך ה"שם"

בכל הפסוקים הופכים את ה"שם" ל"שם". אצל אברהם ויצחק כתוב "ויבן שם מזבח ויקרא בשם הוי" – לשון נופל על לשון, קודם שם ואחר כך הוא הופך להיות שם, איזה שם? "שם הוי". כך גם בפסוק השלישי, "ויתיצב עמו שם – ויקרא בשם הוי"^ט. צריך לעשות מזבח ולקרוא בשם ה', בתוך ה"שם" שלך, איפה שאתה נמצא, "באשר הוא שם"^פ – באיזה מקום שלא תהיה, גם כשהשם הוא "ובקשת משם"^{פא}, מקום רחוק, מקום של גלות רוחנית – אבל בתוך ה"שם" שלך, בתוך המקום שלך, צריך לבנות מזבח ולקרוא בשם ה'.

בכל אופן, הווארט שיש שלש פעמים "ויקרא בשם הוי", וכל יהודי צריך להזדהות עם שלשתם – גם עם אברהם אבינו, גם עם יצחק אבינו וגם עם משה שמאיר בו ה' כאשר הוא קורא. צריך לקרוע את הלב, קריעת ים סוף בלב, ולקרוא בשם הוי'. המזבח כנראה עוזר לקרוע את הלב. אז ה' "עשה פלא" – מהו הפלא? החיבור בין עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא. קשר וחיבור ישיר בין אצילות לבי"ע, בין הבורא לבין הנברא. למה דווקא כתוב "עשה פלא" ולא 'בורא פלא' או 'יוצר פלא'? עושה לשון תיקון^{פב} – צריך

– עבודה של יצחק דווקא (בירור המדות של הנפש הבהמית^ט). אצל שניהם יחד יש כבר

121 אותיות, 11 ברבוע – האותיות הן רבוע, שלמות. בפסוק של משה והקב"ה ("וירד הוי' בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם הוי") יש לה אותיות (זו סדרה יורדת, עב-מט-לה). סה"כ בשלשת הפסוקים של "ויקרא בשם הוי" יש 156 אותיות (היהלום של זה), יוסף, ציון, 6 פעמים הוי'. התחלנו מאברהם והגענו ליוסף הצדיק^{טד}.

ועוד רמז עיקרי: "ויקרא בשם הוי" עולה 685 (שהוא מספר השראה הי"ט, אחרי תריג, מספר ההשראה הי"ח), שעולה ה פעמים 137 (מספר יסוד במדע המודרני^{טו}, שבין ריבוי הרמזים שלו עולה גם מצבה^{טז}, הקשורה לסוד המזבח החוזר כאן^{טז}).

והנה, הגימטריא של כל שלשת הפסוקים השלמים היא 8631 – סג פעמים 137 (סג עולה ג

צריך לעשות
מזבח ולקרוא
בשם ה', בתוך
ה"שם" שלך,
איפה שאתה
נמצא, "באשר
הוא שם" – באיזה
מקום שלא תהיה,
גם כשהשם הוא
"ובקשת משם",
מקום רחוק, מקום
של גלות רוחנית –
אבל בתוך ה"שם"
שלך, בתוך
המקום שלך,
צריך לבנות מזבח
ולקרוא בשם ה'

עג לקו"ת ויקרא ג, א (ובריבוי מקומות). וראה תו"א יח, א ואלך שיעקר מעלת יצחק הוא בירור הנה"ב.

עד בחלקו האחרון של השיעור דובר על קבורתו של יוסף – נדפס לעיל בגליון.

עה ראה אודותיו באורך בספר The Riddle of 137 Creation.

עו ה"פ מצבה = מצבה פנים ואחר (מ מצ מצב מצבה מצבה צבה בה ה).

עז כאן נזכרים מזבח אחד של אברהם (מתוך ארבעה) והמזבח היחיד שבנה יצחק – אך יעקב (סוד קו האמצעי, השייך כאן לקריאה השלישית בשם ה'), בנוסף לשני המזבחות שבנה (ראה רש"י לבמדבר כג, ד), בנה שתי מצבות לה' (בראשית כח, יח; לה, יד) ועוד שתי מצבות, לעדות בינו ובין לבן (שם לא, מה) ולקבורת רחל (שם לה, כ).

עח שמות ג, יד.

עט בנוסף לג"פ "בשם" יש עוד ששה "שם" – כנגד ו קצוות המקום ("שם"): בפסוק הראשון "[ויעתק] משם... [ויבן] שם [מזבח]", בפסוק השני "[ויבן] שם [מזבח]... [ויט] שם [אהלו ויכרן] שם [עבדי יצחק באר]" ובפסוק השלישי "[ויתיצב עמו] שם" – שש פעמים "שם" בתוספת מ אחת בתחלה = 2080 = י פעמים יצחק = דין במשולש. יש בהנ"ל סה"כ 13 אותיות, כך שממוצע כל אות (2080 חלקי 13) הוא 160, צלם [עץ, סלע, מעין כו], שבכוונות הוא סוד שם הוי' ב"ה: י פעמים ה פעמים י, ו פעמים ה פעמים ו (ספר הליקוטים חקת יט ובכ"ד), ודוק.

פ בראשית כא, יז.

פא דברים ד, כט.

פב בראשית רבה יא, ו (ובכ"מ); פסיקתא רבתי; זהר ח"א

הפשט של "ישא הוי' פניו אליו וישם לך שלום" הוא שאדם שנושא פנים אל השני, מרים את הראש, כדי ליצור יחס של "פנים בפנים". הוא אומר שזה נקרא "שלום". הוא כותב ש"ישם לך שלום" – מתי יש שלום? כשיש יחס של "פנים בפנים", לא אחור באחור. הוא מקשר לגמרי, מזהה לגמרי, בין שני הרמזים של תשפ"ב.

שאומו שהפשט של "ישא הוי' פניו אליו וישם לך שלום" הוא שאדם שנושא פנים אל השני, מרים את הראש, כדי ליצור יחס של "פנים בפנים". הוא אומר שזה נקרא "שלום". הוא כותב ש"ישם לך שלום" – מתי יש שלום? כשיש יחס של "פנים בפנים", לא אחור באחור. הוא מקשר לגמרי, מזהה לגמרי, בין שני הרמזים של תשפ"ב.

"צדקה תרום גוי"

בעל צרור המור מדבר על נשיאת פנים של ה' – שלא כובש מעלים את פניו מאתנו, אלא מביט בנו פנים בפנים. אבל בשביל להגיע לפנים בפנים גם אנחנו צריכים לשאת להרים את הראש, "נשא את ראש^צ, לעמוד מולו פנים בפנים. באיזה זכות מרימים את הראש כדי להסתכל פנים בפנים בזולת? הפסוק אומר "צדקה תרום גוי וחסד לאמים חטאת^{צא}". "גוי" הוא לשון גיהנום^{צב}. בפסוק "צדקה תרום גוי" ה"גוי" הוא לכאורה ישראל^{צג}, כי בא בניגוד ל"חסד לאמים חטאת". "צדקה תרום גוי" – איזה גוי? ישראל.

מתי קוראים לישראל "גוי"? מתי שיש לו רק גיה, רק פרצוף דיניקה, פרצוף דחג"ת^{צד}. יש פרצוף דעיבו, פרצוף נה"י, בו יש רק מוטבע – הכחות המוטבעים בנפש, נצח-הוד-יסוד, כחות ההתנהגות. כשנוספות גם מדות, אהבה ויראה, אבל עדיין אין מוחין של גדלות – הפרצוף הוא כמו ילד עדיין, נער, ואז הוא נקרא גוי. הוא יהודי, אבל אין לו עדיין מוחין. בשביל לתת

לתקן, להכין כלים, כדי להכיל את הפלא. מה הכלי? לב נשבה, לב קרוע. הלב הקרוע בקריעת ים סוף הוא גופא הכלי להנציח את גילוי האלקות על הים, "מי כמכה באלים הוי' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא", ואז אפשר לקרוא בשם ה'.

ג. נשיאת פנים לחבט פנים בפנים

"ישם לך שלום" – "פנים בפנים"

יש ספר קדום שנקרא "צרור המור" (לרבי אברהם סבע, ממגורשי ספרד), ראיתי שם^{צז} משהו יפה על הברכה השלישית של ברכת כהנים, "ישא הוי' פניו אליך וישם לך שלום"^{צח}. הוא מסביר מהי נשיאת פנים של "ישא הוי' פניו אליך":

ופי ישא ה', שירים אליך פניו ויביט בך בעין יפה פנים בפנים, כאומרו פנים בפנים דבר ה' עמכם^{צה}, ולא יכבוש פניו למטה, כאומרו וירא אלהים את בני ישראל^{צט}, וכן אמר ואנכי הסתר אסתיר פני גוי^{צפ}, אלא ישא ה' פניו, וירם אותם למעלה לדבר אליך פנים בפנים, ולא יכבוש אותם למטה, בענין שישים עליך שלום ורחמים.

בתחלת השנה אמרנו^{צפ} שהרמז הראשון, שכנגד הכתה של תשפ"ב הוא "ישם לך שלום", סיום הברכה השלישית בברכת כהנים. גם הצענו אז את ראשי התיבות "פנים בפנים"^{צפ} – תהא שנת פנים בפנים. לכן מאד שמחתי שראיתי את הפירוש הזה של בעל צרור המור,

מז, ב.

פג בפירושו לבמדבר ו, כג.

פד במדבר ו, כו.

פה דברים ה, ד.

פו שמות ב, כה.

פז דברים לא, יח.

פח שיעור ה' אלול תשפ"א (נדפס בגליון ר"ה השתא).

פט דברים ה, ד.

צ במדבר ד, כב. ועוד.

צא משלי יד, לד.

צב ראה מלבי"ם ביאור הענין לישעיה מט, ז. ובכ"מ.

צג וכן מפרש רש"י (ממדרש משלי).

צד עפ"י הקבלת ראשי-גיהנום בטן שבספר יצירה לחב"ד (מוחין) חג"ת (יניקה) נה"ים (עיבור) – ראה פירוש הגר"א

לס"י פ"א מ"א, ובכ"ד.

הראש בתוך גופו. צריך להוציא את הראש מהגוף, להתרומם. "צדקה תרומם גוי", היא מוציאה את הראש מהגוף, מגלה אותו. זו נשיאת פנים, "ישא הוי' פניו אליך", ואז יש הסתכלות פנים בפנים, תהא שנת פנים בפנים, בגימטריא "וישם לך שלום", שלום אמתי.

יהי רצון שנוכה ל"פנים בפנים", להרים את הראש, להוציא את הראש מהגוי שלנו – לכל אחד יש את הגוי שלו. לשם כך צריך לתת צדקה, צריך כל מה שדברנו קודם – לקרוע את הלב, לקרוא בשם ה' ולפרוץ.^פ

השגחה פרטית של משיח

נאמר עוד משהו, עד שיחליטו מה לגנן: "היום יום" של היום – כ"ח חשוון – הוא משהו מיוחד. מדובר בו על שני ממדים של השגחה פרטית – הפשט של השגחה פרטית הוא שה' שומר על כל דבר ודבר בפרט, אבל עיקר החידוש הוא שכל דבר נוגע לתכלית הכוונה של בריאת העולם. שוב, לא רק השגחה על הפרט, אלא שכל מה שקורה, כל התזויות, כל פרט הכי קטן – נוגע לתכלית בריאת העולם הזה, להיות לו יתברך דירה בתחתונים.^ק זהו חידוש של הבעל

שם טוב בהבנת המושג השגחה פרטית. החידוש הזה של הבעל שם טוב בהשגחה פרטית הוא בעצם משיח. כתוב שבסוף יתקיים "ובקשו את הוי' אלהיהם ואת דויד מלכם"^{קב}, והבעל שם טוב אומר^{קג} ש"דויד מלכם" הוא האמונה בהשגחה פרטית. מאד מתאים למה שלמדנו בזמן האחרון^{קד}, שמשיח הוא המכיר בערך של הפרט הכי קטן, הוא מבין שהכלל כולו תלוי בתיקון הפרט הכי קטן. כמו שמעשה אחד

לו מוחין צריך לתת לו ראש בעצם. גם לפני כן הראש נמצא אצלו, אבל הראש כפוף, כלול בתוך החג"ת. בפרצוף העיבור הכל מקופל בתוך הנה"י^{צה} ("תלת כלילן גו תלת"^צ) ובפרצוף ביניקה רק החב"ד מקופלים בתוך החג"ת. כשהראש בתוך החג"ת איני יכול להסתכל למעלה, הראש שלי כלפי מטה, בתוך הגוף שלי, בתוך החזה שלי, בתוך ה'גוי' שלי.

כדי להסתכל למעלה צריך להרים את הראש – אז אני יכול להסתכל עליך פנים בפנים. הסגולה לתת לי ראש, להרים את הראש, היא צדקה –

"צדקה תרומם גוי". מהי צדקה? מדת הרחמים לזולת, לתת לזולת. עיקר הנתינה לזולת הוא בסדר פנים יפות, כמו שחז"ל אומרים^צ. כדי לתת בסדר פנים יפות צריך להרים את הראש, להסתכל עליו עינים בעינים. לכן הסגולה בשביל "פנים בפנים" היא צדקה.

אנחנו עדיין באמצע מבצע ההתרמה של הגרעין שלנו, החבר'ה שלנו בתל אביב. שיהיה בהצלחה רבה. מה הסיסמה? מתקדמים

ביחד^{צב}. בשביל להיות ביחד צריך "עין בעין יראו"^{צט}, צריך "פנים בפנים", ולשם כך צריך ראש. אם אין ראש – אין ביחד. כשאין ראש כל אחד הוא בתוך עצמו. הילד הוא בתוך עצמו, מי שבעל מדות בלבד שקוע עדיין בתוך עצמו –

יהי רצון שנזכה
ל"פנים בפנים",
להרים את הראש,
להוציא את הראש
מהגוי שלנו – לכל
אחד יש את הגוי
שלו. לשם כך
צריך לתת צדקה,
צריך כל מה
שדברנו קודם –
לקרוע את הלב,
לקרוא בשם ה'
ולפרוץ

ק על הפריצה דובר בחלק נוסף של השיעור, בסוד תהא שנת בן פרצי, שיפורסם א"ה בשבוע הבא.

קא תנחומא נשא טז.

קב הושע ג, ה.

קג כש"ט (קה"ת) אות מוא; דגל מחנה אפרים פרשת ואתחנן בשם הבעש"ט.

קד שיעור ח"י מנחם אב תשפ"א (נדפס בגליון נח השתא).

צה ראה נדה ל, ב.

צו שער ההקדמות סא, א.

צז רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"ו ה"ד.

צח שיעור ו"א תמוז תשע"ז.

צט ישעיה נב, ח.

למשיח נאמר "בני אתה אני היום ילדתיך"^ק, משיח הוא "בן" – משיח בן יוסף, משיח בן דוד. עיקר ההשגחה הפרטית הוא משיח בן דוד, "ובקשו את הוי' אלהיהם ואת דויד מלכם". שוב, זהו "היום יום" של היום, השגחה פרטית ואיך שהיא נוגעת לכל תכלית הכוונה של בריאת העולם – בעצם התודעה של משיח. לחיים לחיים.

מה שעשינו הערב הוא סימן טוב למה שאפשר לעשות כל יום. [צריך כמה פעמים!] כמה פעמים כל יום...

טוב יכול להכריע את הכף, לזכות את כל העולם כולו ולהביא גאולה וישועה לעולם^{קה}, ככה צריך לדאוג לכל יהודי ויהודי, לכל פרט שלו, לדעת שהתיקון שלו – הדאגה, היכולת להסתכל פנים בפנים – יכול להביא את הגאולה. התודעה שכל פרט קשור לגאולה היא תודעה של משיח. שוב, משיח הוא השגחה פרטית – דבר חשוב מאד. כתוב שממוצע כל אות בביטוי **השגחה פרטית** (1020) הוא **אמונה** (102). כשמחברים עוד **משיח** (358) מקבלים 1378, **בן** במשולש, סכום כל המספרים מ־1 עד 52.

קו תהלים ב, ז.

קה רמב"ם הלכות תשובה פ"ג ה"ד (וראה קידושין מ, ב).

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ "הודעת בעמים עוזך" – יש ללמד לאומות את תורת "עזין שבאומות".
- ◆ הפלא הגדול ביותר הוא קריעת ים סוף – שגם האבות באים לראותו.
- ◆ פלא קריעת ים סוף נובע מה"נורא תהלת" (חש-הכנעה), פועל גילוי אלקות נבדל (מל-הבדלה) ובסופו של דבר עושה-מתקן את רצוננו להיות "עושין רצונו של מקום" (מל-המתקה).
- ◆ "לבך מלא דעת" – יש למלא את הלב דעת כדי להודיע בעמים את עזו של ה'.
- ◆ קריעת ים סוף בכל יום היא קריעת הלב.
- ◆ על ידי קריעת הלב מחברים את האחדות האלקית עם הנבראים הנפרדים – את עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא.
- ◆ קריעת הלב מביאה לקריאה בשם הוי'.
- ◆ קריאת אברהם (ימינ-אהבה) ויצחק (שמאל-יראה) בשם ה' מביאה את גילוי הקו האמצעי – קריאה לאב הרחמן וגילוי יג מדות הרחמים שלו.
- ◆ בכל מקום שנמצא האדם, "באשר הוא שם", עליו לבנות מזבח ולקרוא בשם ה'.
- ◆ כדי לפנות לזולת פנים בפנים צריך לשאת-להרים פנים.
- ◆ במצב של קטנות מוחין הראש כפוף – שקוע בתוך האדם עצמו.
- ◆ הסגולה להרמת הראש מתוך עצמי היא צדקה בסבר פנים יפות – "צדקה תרומם גוי".
- ◆ הבעש"ט חידש שהשגחה פרטית פירושה שכל פרט נוגע לתכלית הכוונה – דירה בתחתונים.
- ◆ השגחה פרטית של משיח היא מבט פנים בפנים בכל יהודי מתוך הבנה שבתיקונו הפרטי תלויה הגאולה.

דבר השמיטה

טעמי מצוות שמיטה

נטיעה בערב שביעית

(ואף חייבו את הנוטע לעקור) מפני מראית העין, שלפי חישוב שנות הערלה יאמרו שהעץ ניטע בשביעית עצמה. למשל: עץ שניטע באלול תשפ"א, אזי בראש השנה תשפ"ג תעלה לו שנה ראשונה, ובשנת תשפ"ה פירותיו יהיו מותרים באכילה (כדין נטע רבעי, לאחר חילול), ואז יטעו לומר שהעץ ניטע בשביעית.

הלכה זו שייכת בנטיעה הצריכה קליטה, כנטיעת עץ חשוף שרש, אבל שתיל שכבר נקלט בתוך גוש אדמה (בעציץ וכדו') מותר לשתול בקרקע עד שלוש שנים יום לפני ראש השנה, כיון שאין צורך בזמן קליטה^ה (ואם העץ נמצא בגוש באופן כזה שאין צריך למנות לו שנות ערלה מחדש, מותר לנטוע אותו עד ערב ראש השנה). ולגבי נטיעת עץ סדק^א: אמנם האיסור מפני מראית העין אינו שייך (שהרי אין בו מניין שנות ערלה)^ב, אך צריך שהקליטה תהיה לפני השמיטה^ט, ולכן מותר לנטוע עד שבועיים לפני

דין תוספת שביעית מהלכה למשה מסיני הוא איסור עבודת הארץ שלשים יום סמוך לשביעית, אך זה רק בזמן שבית המקדש קיים^א. מכל מקום יש דינים שונים בנטיעה ערב שביעית בזמן הזה. כתב הרמב"ם^א "אף בזמן הזה [שאינן דין תוספת שביעית] אין נוטעין אילנות... ערב שביעית אלא כדי שתקלוט הנטיעה ותשהה אחר הקליטה ל' יום קודם ראש השנה של שביעית. וסתם קליטה שתי שבתות. ודבר זה אסור לעולם מפני מראית העין שמא יאמר הרואה בשביעית נטעו. נמצאת אומר שהנוטע... ערב שביעית קודם ראש השנה במ"ד יום יקיים, פחות מכן יעקור"^ב.

כלומר^ג, צריך שהזמן עד ראש השנה יחשב כשנה לחישוב שנות ערלה, לכן צריך ארבעה עשר יום (שתי שבתות) לקליטה ועוד שלשים יום שיחשבו שנה, "שלשים יום בשנה חשובים שנה", ונמצא שמותר לנטוע בשישית עד ט"ו באב ולא יותר^ד. לאחר מכן אסרו חכמים לנטוע

לענין חישוב שנות הערלה.

ה כך כתבו כמה פוסקים (כסברת הישועות מלכו כלאים פ"ה ה"ד, שגוש עפר עם זרעים שתחבו בקרקע נקרא השרשה וזרעה כאחד). אך ראה חוט שני שהחמיר בזה.
ו ספר השמיטה (הרב טיקוצ'ינסקי) פ"א ג. ועוד.
ז נטיעת עץ סרק בשביעית עצמה אסורה כדברי הרמב"ם פ"א ה"ה, אך לדעת הכס"מ שם זהו איסור דרבנן.
ח אמנם יש שכתבו שחכמים גזרו גם בעץ סרק כמו בעץ פרי, ולכן הרמב"ם לא הזכיר שמדובר דווקא בעץ פרי. ראה שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' מח. מאמר מרדכי (הרב אליהו) שביעית פ"א.
ט לפי הסוגיה בראש השנה (דפים ט"ו) לפירוש כמה

נערך מרשימת הרב, מרחשון תשפ"ב, ע"י יוסף פלאי.
א רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פ"ג ה"א.
ב הלכות שמיטה ויובל פ"ג ה"א. וכן הוא לשיטת ראשונים נוספים כמו הרמב"ן והריטב"א בראש השנה ט, ב. ויש דעות אחרות בראשונים. ראה שבת הארץ במהדורה החדשה עמ' 350 ואילך, וש"ב.
ג כדברי הרמב"ן והריטב"א. וכתב הרמב"ן שזו דעת הרמב"ם (הובא בגליון רע"א על הרמב"ם), וכן נראה מהרמב"ם בפירוש המשנה (פ"ב מ"ו) שפירש שצריך שתעלה לו שנה לפני ר"ה. וכן פירש הגר"א בשנות אליהו.
ד כדברי הרמב"ם בהלכות מעשר שני פ"ט הלכות י"א

בשנה השביעית מתגלה הארץ כאישיות בעלת תודעה ומצוה עליה לשבות

[שביתת הארץ כתכלית, לא רק מצד שישראל אינם עובדים]^{טו}.
ויש להעמיק בנקודה זו.
שבת ושמיטה הן זמן ומקום, יום
השבת לעומת הארץ השובתה,
שבת בממד הזמן וארץ ישראל

בממד המקום (ובמושגי עולם-שנה-נפש, ארץ
ישראל בעולם ושבת בשנה). הארץ היא 'חפצא'
ממשי-מוחשי ואילו הזמן הוא מציאות מופשטת
ולכן המצוה מתייחסת רק לאדם השובת ביום
הזה. בפנימיות, ארץ-מקום היא בחינת נוקבא
(מלכות) וזמן הוא בחינת דכורא (יחסית),
וזה עצמו היחס בין גברא לחפצא. לכן ביום
השבת הציווי הוא על הגברא ובשמיטה הציווי
מתייחס לחפצא ("ארץ חפץ"). ויומתק בזה
דברי האחרונים^{טז} שאשה חייבת במצות עשה
של "ושבתה הארץ", אע"פ שהזמן גרמא, כי
המצוה מתייחסת לחפצא ולא רק למעשה האיש,
היינו שהארץ-חפצא היא נוקבא!

ועוד, קדושת הארץ קיימת תמיד, אמנם
קדושה זו אינה מונעת לעבוד בה בכל שש
השנים, "שש שנים תזרע שדך", אך בשנה
השביעית מתגלה הארץ כאישיות בעלת תודעה
ומצוה עליה לשבות (על דרך הכתוב בששת ימי
בראשית שהיה ציווי לארץ, שתוציא עץ שטעמו
כטעם הפרי, והיא חטאה ולא עשתה כן). לעומת
זאת, ששת ימי המעשה הם חולין והשבת היא
קדש, "שבת מקדשא וקיימא" (מאז "ויקדשהו"),
ולכן אין מצוה על היום עצמו (הקדוש ממילא)
אלא על האדם-הגברא.

נדיק עוד: בדרך כלל, 'איסור חפצא' האיסור-
המצוה הוא רק על האדם אלא שהוא מתייחס
ונתפס בחפצא^{טז}, אך בשמיטה יש חידוש מופלא,
שהארץ-החפצא היא כמו אדם המצווה. כלומר,
החפצא, הארץ היא כמו גברא-אדם. נמצא מכל
זה שבשביעית יש יחס מיוחד של גברא וחפצא

טו ויקרא כו, לד:לה. וראה כוזרי ב, יח.

טז מנחת חינוך מצוה קיב.

יז כמו באיסורי נדר "דמיתסר חפצא עליה", נדרים ב, ב.

ראש השנה (בעץ חשוף שרש,
ואם הוא בגוש מותר לנטעו עד
ערב ראש השנה. ויש שהתירו כל
נטיעת עץ סרק עד ראש השנה).

בין שמיטה לשבת

בטעם האיסור שהעץ יקלט בשמיטה מוסבר
שאמנם אין בזה איסור "שדך לא תזרע" שהרי
האדם לא עשה מעשה בשמיטה, אך יש מצות
עשה "ושבתה הארץ" שהארץ תשבות^{יז} וזה לא
מתקיים כאשר הנטיעה נשלמת בשמיטה^{יח}. ובוה
חמורה שביעית משבת: בשבת האיסור הוא על
הגברא, ולכן מותר להתחיל מלאכה בערב שבת
אע"פ שתגמר מאליה בשבת (וגם כשנעשית
בכליו של האדם)^{יט}, ואילו דיני שביעית נוגעים
(גם) לחפצא של הארץ (ודומה לשביתת בהמה
בשבת)^כ. וכן מפורש בתורה שהארץ עצמה
שובתה "אז תשבת הארץ... כל ימי השמה תשבת
את אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם עליה

ראשונים (ראה תוס' י, ב ד"ה שלשים "לענין שביעית לא
חיישין אלא שלא תקלוט בשביעית עצמה"). ראה שו"ת
מנחת שלמה סי' נא.

י דרך אמונה לפי החזו"א כב, ה.

יא עבודה זרה טו, ב "אדם מצווה על שביתת שדהו
בשביעית". ראה שם בריטב"א ותוס' ר"ד ותוספות רבינו
אלחנן.

יב מנחת חינוך מצוה רחצ אות ח (ולשיטתו במצוה קיב
ובמצוה שכו). וקרוב לזה באגלי טל זרע ח. אמנם עיקר
דברי המנחת חינוך אינם מוסכמים (ראה קו"א לשבת
הארץ אות א, מעדני ארץ סי' יג), אך בנידון זה שזרע בידיים
ומעשהו נגמר בשביעית חמור יותר, או שבאמת זהו איסור
דרבנן (ראה מעדני ארץ שם אות יז). אכן לפי החזו"א הדין
שיקלט בערב שביעית שייך לדיני תוספת שביעית.

יג רמב"ם הלכות שבת פ"ג ה"א "מותר להתחיל
במלאכה מערב שבת אף על פי שהיא נגמרת מאליה
בשבת". טור ושו"ע או"ח סי' רנב. אלא שיש דברים שגזרו
בהם שמא יחתה וכו', עיין שם.

יד לפי המנחת חינוך. ראה במקורות הנ"ל הערה יב.
וכן מבואר בספר פנים יפות שמות כג, יב. גם הרב קוק
החולק על המנחת חינוך לענין עבודת נכרי מסכים שיש
גדר מיוחד מצד החפצא "המצוה בפועל היא אקרקפתא
דגברא לשבות מעבודת הארץ, אלא שכשהוא עובר צורת
העבירה היא... לא רק מה שהוא עובד את הארץ אלא גם
מה שהארץ אינה שובתה". וראה עוד דברי הגר"א וייס
מנחת אשר שביעית סי' א.

שלשה זמנים נזכרו כאן, 30, 44, 14. **ילד** (בחלוקה זו של **ל ויד**), נטיעה קטנה נקראת ילדה בלשון חכמים^כ, וכאן ארבעים וארבעה ימים העץ הוא ילד קטן ואחר כך נחשב בן שנה. נחשב כל אחד מהזמנים במשולש ונקבל יחד 60, 1560, פעמים **הוי**.

זריעת תבואה וירקות בערב שביעית

עד כאן דובר על נטיעת אילנות, אך לגבי זרעים, תבואה וירקות, הדין שונה ומותר לזרוע גם בתוך מ"ד ימים לפני ראש השנה, שהרי אין בהם דין ערלה ולא שייך האיסור מפני מראית העין. אמנם הדין שאסור שהקליטה תהיה בשנת השמיטה שייך גם בזרעים. ונחלקו הפוסקים מהו זמן קליטה בזרעים: יש אומרים שהוא ג' ימים^{כא} ויש אומרים י"ד יום כמו באילנות^{כב}.

אך מלבד איסור הזריעה עצמו, יש בעיה מצד איסור ספיחין (שגזרו חכמים לאסור את הספיחים הצומחים בשביעית^{כג}). לדעת הרמב"ם^{כד}, בירקות הולכים אחר לקיטה לענין זה, ואם נלקטו אחרי ראש השנה אסורים משום ספיחין. אך לדעת ראשונים אחרים^{כה} ירקות שצמחו בשישית ונלקטו בשביעית אין בהם איסור ספיחין (אע"פ שיש בהם קדושת שביעית), וכך פוסקים למעשה, ויש מקילים גם כאשר הנביטה בלבד היתה בשישית^{כז} (שאז נראה לעין שלא זרע באיסור ולכן אין בזה גזירת ספיחים שהיא משום עוברי עבירה^{כח}). נמצא שבזרעי ירקות ניתן לזרוע באופן שלכל

— יש את הגברא של האדם השובת ממלאכה, ויש את החפצא של הארץ שהיא עצמה כמו גברא. בפנימיות, הדבר מתאים למבואר בדברי האר"י שעיקר סוד הכוונות של שנת השביעית הוא יחוד פנים בפנים של ז"נ (ז"א, הזכה, מתייחד עם המלכות), **"תהא שנת פנים בפנים"**, בחינת גברא וחפצא-אשה, כאשר היחוד נעשה במלכות-הארץ עצמה. לעומת זאת, בשבת העיקר הוא 'עליית העולמות', על ידי העליה של הגברא עד אין סוף (ללא 'עצירה' במלכות).

רחמים בזמני הקליטה

הזמנים השונים שנאמרו בהלכה זו הם 30, 44. עד ארבעים וארבעה ימים לפני ראש השנה מותר לטעת עץ פרי. שלשים יום לפני ראש השנה להחשב שנה (ועץ פרי בגוש מותר לטעת עד אז). ארבעה עשר ימים לקליטה (ועץ סרק מותר לטעת עד 14 יום לפני ראש השנה).

המושג קליטה רומז לקליטת התורה, "עץ חיים היא למחזיקים בה", במח ובלב. קליטה שייכת לכח הבינה בנפש, הקולטת את אור החכמה בפנימיות (כאשר יש תפיסה וקליטה, תפיסה באמא עילאה וקליטה בתבונה^{כט}).

ההלכה של נטיעת עצים בשישית נאמרה בפירוש על עצי פרי (ובעצי סרק יש מתירים לגמרי כנ"ל), בעצי פרי יש טעמים, וכן עיקר הלימוד והקליטה הוא ב"טעמי תורה". בעץ פרי, שני הזמנים ההלכה הם 44 יום ו-30 יום, והסימן **ל"מד**, רמז לאות למ"ד לשון לימוד וקליטה, וכן למ"ד ראשי תבות **לב מבין דעת**^ל.

יח ראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' רכט.
יט מדרש אותיות דרבי עקיבא.

כ למשל סוטה מג, ב.

כא דעת תרומת הדשן, הובאה בש"ך יו"ד קצג סק"ב.
כב דעת הש"ך עצמו בנקודות הכסף שם. דגול מרבבה שם.

כג רמב"ם פ"ד ה"ב.

כד שם הלכות ט"ב. וראה שם על מינים אחרים.

כה ר"ש שביעית ט, א. רמב"ן ויקרא כה, ה. ועוד.

כו כדעת החזו"א (בכתב ובע"פ. ראה דרך אמונה פ"ד אות פה. שו"ת משנת יוסף ח"א סי' לה"לו). אמנם הרשד"א בשו"ת מנחת שלמה סי' מטינ חלק על החזו"א, אך סיים "כבר הורה זקן".

כז כדברי הרב אהרונסון במנחת שלמה שם.

עיקר סוד
הכוונות של שנת
השביעית הוא
יחוד פנים בפנים
של זעיר אנפין
ונוקביה - "תהא
שנת פנים בפנים"

נבנה סדרה חשבונית מארבעת המספרים,
ונראה תופעות יפות:

44	30	14	3
	14	16	11
	-2	5	
	-7		

ראשית, בסיס הסדרה הוא מינוס 7, רמז לשביעית.

המספר הבא בסדרה יהיה $7 = 49$ ברבוע!
אחר כך יבואו עוד שני מספרים חיוביים: 38,
4 (המספר הבא יהיה שלילי). נמצא שתוספת
3 המספרים החיוביים בסדרה $(4, 38, 49) = 91$
= ארבעת המספרים המקוריים.

כל המספרים החיוביים יחד עולים 182
(יעקב) $= 7$ פעמים הוי', כך שהערך הממוצע
של כל מספר חיובי הוא הוי', מבנה יפהפה של
"שבת להוי'".

המספר הראשון בסדרה הוא 3 והאחרון 4,
יחד 7.

ל שבעת המספרים כל אחד ברבוע $= 6902 = 29$ פעמים
רחל (אשת יעקב) = חן פעמים טעם. כל מספר במשולש =
3542 = דוד פעמים אבנר (כב במשולש).

הפחות תהיה תחילת נביטה לפני ראש השנה,
בירקות הנשתלים ללא גוש ניתן לשתול עד
שלשה ימים לפני ראש השנה (כדי שיקלטו לפני
ר"ה), ובירקות הנשתלים בגוש ניתן לשתול עד
ערב ראש השנה.

רמזים במספרי הקליטה

נוסף לנו כעת פרק זמן של שלשה ימים,
קליטת זרעים. גם בקליטת זרע האיש ברחם
האשה נאמר שיעור כזה של שלשה ימים^{כח},
כמו שנלמד ממתן תורה "היו נכונים לשלשת
ימים"^{כט} – השוואה מובהקת לזריעת האדמה,
בחינת אשה. **קליטת זרע = זרע זרע זרע**, רמז
לשלשה ימים.

נתבונן בדרך הרמז בכל ארבעת המספרים
שהתקבלו בהלכה זו, 3, 14, 30, 44. יחד הם
עולים 91, שילוב השמות הוי' אֲדֹנִי (סוד אמן).
שם אֲדֹנִי הוא במלכות, הנקראת ארץ, ויש לומר
ששילוב הוי' אֲדֹנִי הוא סוד הקליטה של שם
הוי' בארץ של אֲדֹנִי.

כח שבת פו, א.
כט שמות יט, טו. שבת פו, א.

הסיפור החסידי

המגיד ממעזריטש | מי אני?

רבי דוב בער, המגיד ממעזריטש, היה תלמידו וממשיך דרכו של הבעל שם טוב הקדוש. בתקופת הנהגתו הצטרפו אל החסידות רוב מניין ובניין של גדולי הדור הבא. אף שבניגוד לרבו היה הרב המגיד יושב אוהל מובהק, ולא הרבה לצאת למסעות, את תלמידיו שלח למקומות רבים בפולין וליטא, ואף לגרמניה הרחוקה. החסידות שגשגה, ומטבע הדברים, גם ההתנגדות לה העמיקה. מסופר כי המגיד נפטר בעקבות המחלוקת העזה, כאשר כמה מתלמידיו השיבו מלחמה שעה והדבר עלה לו בכריאותו ולבסוף בחייו. בשנת תקל"ב פרצה במעזריטש מגפה. ר' זושא הביא את הרב המגיד לאניפולי, שם התגורר כשבעה חודשים עד ליום הסתלקותו ב"ט בכסלו תקל"ג. לאחר פטירתו, התפזרו תלמידיו ברחבי אירופה והפיצו את החסידות במקומם, בהניחם את יסודותיה של תנועת החסידות כפי שהיא כיום.

אילן זה... כאילו מתחייב בנפשו". האילן, לדברי המגיד, הוא משל לתלמיד חכם, כך שהמפסיק ממשנתו מתפעל לא מן הנוף היפה אלא מעצמו – מה נאה האילן שאני... במחשבה זו הלומד "מפסיק ממשנתו", כלומר מפסיק את הדבקות בה', מתוך ובגלל משנתו וגאוותו בה. כאן מהוה הביטול חיזוק והשלמה לדבקות אותה לימד הבעל שם טוב. לימוד התורה מתוך דבקות הוא עיקר העבודה, אך זו עלולה לרדת לטמיון ברגע אחד של "אני". גם ברשימות הרבי הריי"צ מובא, כי תלמידי המגיד לא השתמשו במילה האידישאית "איך" (אני), בלא לכוון שאיך עולה בגימטריא אל. מן האידיש, שפת החול, יצרו התלמידים בדבקותם שמות קודש, ואת תודעת האני הפכו לתודעה אלוקית. בקצרה נזכיר כי תהליך המעבר מדבקות לביטול, מגיע לשיאו אצל אדמו"ר הזקן. מה שהיה אצל הבעל שם טוב נסתר ואצל הרב המגיד עמוד תווך, הפך בדור השלישי לעיקרה של עבודת ה'.

אך בנוסף לעבודה הפנימית, ביקש הרב

אחד מגדולי תלמידי הרב המגיד השתוקק פעם לשמוע דברי חסידות מפיו. קם ונסע, ואל בית הרבי הגיע באמצע הלילה. כל כך היה צמא לחסידות, שלא התחשב בשעה ודפק על חלון ביתו של רבו, ששאל: מי שם? התלמיד, שסבר בצדק כי המגיד יזהה את קולו, השיב: איך [אני]! כשהמגיד שמע זאת, ענה לתלמידו: רק אחד יכול לומר "אני": הקב"ה, "אני אני הוא". שמע התלמיד, קיבל את שהשתוקק לו ונסע הביתה. בתקופת הבעל שם טוב התאפיינה החסידות בעיקר בדבקות העזה והרצופה, אותה תבע מתלמידיו ומעצמו. בתורתו של המגיד ממעזריטש, גם אם הדבקות עודה נוכחת ומרכזית, מתחיל להתגלות יסוד חדש: ביטול האני. מה שבתורת הבעל שם טוב נבלע וכלול בדבקות האלוקית, מתחיל לקבל אצל תלמידו חיים ונפח משלו. כך, למשל, פירש המגיד את המשנה המפורסמת במסכת אבות: "המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה

ישנו צורך גם בתקיפות והבלטה עצמית: ספירת היסוד, השייכת ל"צדיק יסוד עולם", מכונה בקבלה 'חותם בולט'. כפי שאמר רבי שמעון בר יוחאי על עצמו "אנא סימנא בעלמא", אומרים צדיקי הדורות איש איש בסגנונו: אני הסימן, סמל התובע ומנחה כיצד צריך יהודי להיראות. בכל דור נצרך צדיק היכול לבטא בריש גלי את צדקותו, שידו לו ויעידו עליו. זאת גם אם לא בכל דור יכולים התלמידים לפעול כך, דור דור ורבניו... אצל החבריא קדישא של המגיד ניתן היה לעשות זאת, אך הוחמצה השעה.

כמובן שבכדי לפעול בתוקף רב כל כך, המוכרח בכדי להביא את המשיח, על האדם להיות מלא בדבקות וביטול המאפיינים את המגיד הקדוש. כדברי רבי נחמן מברסלב, רק ענו אמיתי כמשה רבנו יכול לכתוב בספרו "והאיש משה עניו מאד", ועדיין להישאר כזה. התפארות הרב המגיד בצדקתו נבעה מהדבקות והביטול שבו והתאפשרה דווקא על ידם. רק במזיגה ההרמונית בין דבקות לביטול ובין שפלות לתוקף, ניתן לפעול את ביאת המשיח.

המגיד גם להפיץ את החסידות ולחולל שינוי מהותי בעולם. בראש ובראשונה, שאפו הבעל שם טוב ותלמידיו לזרו ככל הניתן את ביאת המשיח. האם יהיה די לשם כך בדבקות וביטול? מסופר כי בתקופה מסוימת, רצה הרב המגיד מאד מאד להביא את הגאולה. אז הוא התחיל להזיז משהו שם למעלה, עבד קשה, וכבר נעשה רעש על העניין. באו כל פמליא של מעלה, ואמרו: מה אתה מרעיש את העולמות? מי אתה בכלל, שאתה חושב להביא את המשיח? אמר להם המגיד: אני צדיק הדור, לכן לי יש את הכח להביא את הגאולה לעם ישראל עכשיו, ולא בעוד זמן. אמרו לו: מי מעיד עליך שאתה צדיק הדור? אולי לא נאמין לך? והשיב להם: תלמידי יעידו עלי שאני צדיק הדור. יצא המגיד לחבריא קדישא והושיב את כולם לפניו, ושאל אותם ישירות: האם אני צדיק הדור? מרוב בהלה והשתוממות אף אחד לא פצה את פיו, והשתתקו "כרחל לפני גוזזיה נאלמה". אז הוא הסתכל בצער גדול על כולם ואמר שהפסדנו את ביאת המשיח. מסתבר כי מלבד היסודות שהזכרנו, לעיתים

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

קבלת חסידות חב"ד

מהו ההבדל הפנימי בין חסידות לקבלה ומהו מקומה של תורת חב"ד בפרט?

מענה:

החידוש של קבלת האריז"ל הוא ענין ההתלבשות – פרצוף עליון מתלבש בתוך פרצוף תחתון על דרך התלבשות הנשמה בתוך גוף (לא על דרך השתלשלות עילה ועלול כו' כבקבלת הרמ"ק שלפני האריז"ל). החידוש של החסידות הוא ענין ההשראה ('קבלת הבעל שם טוב', כמבואר כל זה היטב ב'מאמר השפלות והשמחה' לרבי אייזיק מהומיל) היינו מה שה' ממש נמצא בכל מקום ("לית אתר פנוי מיניה" ממש) וממילא הצמצום (שבספר 'עץ חיים' לאריז"ל) אינו כפשוטו (לא שה' סילק את אורו האין סוף לגמרי ממקום הצמצום

כו', אלא שהעלים את האור מעינינו כל עוד אין אנו ראוים לגילוי אור זה). בהתלבשות הלבוש תופס בשכלו במקצת את אור ה' שמתלבש בתוכו, היינו ענין אור הממלא כל עלמין, משא"כ בהשראה הנברא מוקף כולו באור השורה עליו, האור הוא אין סוף ובלתי נתפס בשכל ("לית מחשבה תפיסא ביה כלל"), היינו ענין אור הסובב כל עלמין.

בתניא מסביר אדה"ז שבלימוד והבנת התורה יש יחוד נפלא – גם שהשכל תופס הארה מאור התורה וגם שהוא נתפס כולו באור התורה – והיינו התלבשות והשראה גם יחד. וזהו סוד "מקלט מקלט" שהיה כתוב על פרשת דרכים לכוון את הרוצח בשוגג לעיר מקלט, שהכפל בא לרמוז שבעיר מקלט (שענינו הפנימי הוא לימוד התורה כמבואר

באריז"ל וגם בדא"ח) יש את שני העינים, קליטה פנימית (אור הממלא) ושהאדם נקלט כולו בתוך אור התורה (אור הסובב). וידוע הרמז: 'מקלט

מקלט' בגימטריא משיח. [סוד משיח שיש בו שתי בחינות, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, כנגד התלבשות והשראה, ממלא וסובב, בהתאמה). מבואר בחסידות שהחידוש של אדה"ז וחסידות חב"ד הוא המשכת ההשראה של הבעל שם טוב בפנימיות – במוחין דחב"ד, היינו התלבשות (ולכן משתמשים גם במושגים ומונחים של האריז"ל). בלשון אחר: הבעל שם טוב היינו השראה על (האור שורה על האדם ומקיפו) ואילו אדה"ז וחב"ד השראה ב (האור שורה במח, סוד "תפילין שבראש" [ולא תפילין שעל הראש]). להרחבה ראה 'הטבע היהודי' עמ' מה ואילך.

אנכי וילדים

המדור לילדי ישראל

נח' זנב!

שתגיח קרן אור מחויץ לחדר תהיה זו הצלה. לאור האלמה תוכלו למצא את המטבע האבודה.

האם זהו התפקיד היחיד שממלאות עבורנו קרני האור? לא ולא. קרני האור אמנם מאירות לנו את החשך, אבל אם נטפס במעלה קרן האור נבחין בתפקיד הרבה יותר מהותי שלה. דמינו לכם אדם שנולד וגדל בחדר חשוך וכל חייו לא יוצא ממנו. מבחינתו חשך היא המציאות המפרכת היחידה, בעוד את העולם המואר הוא כלל אינו מפיר.

נקור כאור

והנה, ביום (בהיר!) אחד נפתח סדק צר בחלון החדר בו הוא שוהה, אלמת אור חודרת פנימה והחדר מואר בבת אחת. אז נכון, כעת הוא יכול גם לראות מה מתרחש בחדר ולא רק למשש את החפצים המנחים בו, וזה בהחלט חדוש מרענן עבורו. אבל אני מניח שמה שיענינו אותו באותם רגעים הם דוקא

שלום ילדים!

אתם כבר מוכנים לראש השנה? ביום שלישי השבוע נחגג את י"ט בכסלו, יום שחרור אדמו"ר הזקן ממאסר, שמאז נקבע והיה לחג הגאולה וראש השנה לחסידות. כמו הראש בגוף שלנו, שאחראי ומפקד על תפקודם של אברי הגוף, גם ראש השנה הוא היום בו מתחדשת החיות החסידית שלנו לכל השנה בלה. ביום זה נברך אחד את השני בברכת שנה טובה "בלמוד החסידות ובדרכי החסידות!"

והעקר... ביום זה נקבל פח ומרץ מחדשים להפצת מעינות פנימיות התורה – חוצה!

דפאיר את החילוק

אבדתם פעם מטבע בחדר חשוך? אם כן, אני מניח שתבינו על מה אני מדבר. אחרי שהפכתם בחדר כל דבר שזז ומששתם כל מה שאפשר, הדבר שאתם מינחלים לו הוא קרן אור ברגע

את החשך. ללא התורה היינו הולכים בעולם החשוך ומאבדים בו את דרכנו. ה' מדריך אותנו מה לעשות, כיצד להתנהג ואיך לחשוב נכון, וכל זה נמצא בתורה.

אבל מה עוד מגלה לנו התורה? את מי שנתן אותה, את מקור האור! זהו ענינה של תורת החסידות, המאור שבתורה!

130! אצל ינאי חוזה

בראש השנה שנת תק"ז עשה הבעל שם טוב עלית נשמה ופגש שם את המשיח. "אימת אתי מר?", שואל הבעל שם טוב את המשיח. "לכשיפצו מעיניתך חוזה" בא המענה. התורה נמשלה למים, ולכן מובנת הוראת המשיח להפיץ את מי תורת הבעל שם טוב בעולם כלו. אבל שימו לב! המשיח לא אומר לבעל שם טוב להפיץ מים ממאגר התורה שבדעותיו. הוא מורה לו להפיץ את המעין שלו.

מה ההבדל? למים כמות מגבולת. גם אם מדובר בברכת ענק המכילה כמות מים גדולה, בסופו של דבר, זו תהיה הכמות. לעמת זאת, למעין נובע אין כל הגבלה. הוא מוציא עוד ועוד מים, ובכל פעם יהיו אלו מים חדשים לגמרי. אבל זה לא הכל. אם אני מפיץ את המים בלבד, נותר מקור המים במקום מרחק, אי שם. לעמת זאת, כאשר אני מפיץ את המעין הופך גם מקור המים להיות

דברים אחרים – מה שנמצא מחוץ לתורה. מהי אלמת האור הזו? מהיכן בכלל היא מגיעה אלי?

למעשה, האור המאיר אלינו מצביע ומאותת לנו לשים לב למקורו של האור. למשל, אלמת הפנס תשלח אותי לבדק כיצד היא בוקעת מתוך סליל הלהט של הנורה; נקדת הלייזר המרצדת על הקיר מאתגרת אותי לבדק מהו אקדח הלייזר וכיצד מופקת ממנו אותה נקדת אור; קרני השמש העושות כברת דרך עצומה עד להגעתן אלינו, יגרו את סקרנותי לחקר כיצד פורצות הלהבות מתוך תוכה של הבערה העצומה המתחוללת בגוף כדור השמש. בלשון החסידות מכנה מקור האור בשם 'מאור'.

תורה אור

נו, מן הסתם אתם כבר מנחשים את כוונת המחשבה שלי. נכון, אור הוא אחד הדמויים החשובים ביותר בתורת החסידות. האור מבטא שפע של טוב ולכן הוא המשל העיקרי להתגלות אלקות. כאשר ברא ה' את האור הוא מיד ראה בו את הטוב: "וירא אלקים את האור כי טוב". גם התורה נקראת אור – "תורה אור" – משום שהיא שפע טוב ונפלא שמשפיע לנו ה' יתברך.

כמו האור הגשמי, גם האור הרוחני שמאיר אלינו ה' יתברך מסלק מעלינו

מקור האור — את המען בעצמו!
 שנוצה להפיץ את המען ולגלות את
 מקור האור אצל כלנו!
 לשנה טובה בלמוד החסידות ובדרך
 החסידות תפתבו ותחתמו!
 שבת שלום ומברך!
 5'

זמין לכל אחד ואחד.
 הבעל שם טוב, וכל ממשיכי דרכו עד
 עצם היום הזה, מפיצים את פנימיות
 התורה בעולם. לפנימיות התורה כח
 אין סופי, בלתי מגבל, והוא דומה למען
 המתגבר. פנימיות התורה מביאה לכל
 יהודי ויהודי, גם המרחק ביותר, את

התוועדות י"ט כסלו

עם הרב יצחק גינזבורג

שמחה בטהרה

יום שלישי, י"ט כסלו

20:30 בשעה 23/11

בבית זלטה כפר חב"ד ב'

ליווי מוזיקלי:

חיליק פרנק, אחיה אשר הכהן אלורו ושלמה כ"ץ